Leto XXVI. Poštnina plačana v gotovini Postgebühr bar bezahlt Ljubljana, 19 oktobra 1944 Štev. 42

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puccinijeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis · Posamezna številka Cent. 80

„Eno v zvestobi do konca!"

Teden, ki je za nami, lahko imenujemo slovenski žalni teden. S poglobljenim čustvovanjem smo se spominjali Turjaka, Jelendola, Grčaric, Mozlja in drugih dolenjskih krajev, koder so pred letom dni izkrvavele žrtve komunistov, ki so po badoljevskem zlomu izkoristili žalostno priložnost, prelomili dano besedo in pobili na stotine mladeničev in mož, ki so se borili za srečnejšo bodočnost slovenske domovine.

Marsikdo, ki je še okleval in se ni dal prepričati o strahotah izvršenih pred letom dni na Dolenjskem in ki se še venomer dogajajo povsod v »osvobojenih« krajih, se je izpreobrnil iz Savla v Pavla, ko so se odprte velike krvaveče rane v Jelendolu, odkoder so tudi v Ljubljano prepeljali nekatere izmed stoterih žrtev in jih tu ob veliki udeležbi ganjenega prebivalstva položili k večnemu počitku. Tokrat je Ljubljana v polni meri izpolnila svojo narodno dolžnost. Prirejena je bila veličastna cerkvena spominska svečanost za narodnimi mučenci. Ob obletnici krvavega kočevskega »procesa« in množestvenega umora, ki so ga izvršili komunisti lansko tragično jesen v Mozlju, je daroval ljubljanski škof g. dr. Gregorij Rožman ob ogromni udeležbi prebivalstva in v prisotnosti prezidenta generala Rupnika žalno mašo v stolnici. Pretresljiv je bil pogled na potrte svojce žrtev. Cerkvena spominska svečanost, katero je še povzdignilo v srce segajoče petje stolničnega pevskega zbora, je potekala v pobožni zbranosti množice. Veriki so ob tej priliki posvetili svojo misel in molitev vsem žrtvam, ki jih je doslej terjala med našim narodom tragična zabloda nestrpnega komunizma.

Z veliko udeležbo je Ljubljana tudi izpričala svojo zavednost in iskreno čustvovanje, ko se je poklonila žrtvam komunizma na ljubljanskem pokopališču pretekli petek popoldne na grobu bivšega bana dr. Marka Natlačena. Minila je ta dan že druga obletnica, odkar so zarotniški streli smrtno zadeli slovenskega veljaka, marljivega javnega delavca, vernega katoličana, ki si je s poštenim in odločnim delom znal vselej pridobiti tudi spoštovanje svojih političnih nasprotnikov, edino komunistom je bil trn v peti, ko se je v najusodnejših časih našega naroda trudil, da bi mu olajšal usodo. Tudi pri tej žalni svečanosti so bili zbrani številni predstavniki oblastev in ljubljanskega mesta in knezoškof dr. Rožman je upravičeno naglasil, da se ob tem grobu zavejmo svojih dolžnosti, da storimo vse, kar je na nas, da bo ta setev v rešitev in boljše življenje naroda hitro dozorela, da jo bo še sedanji narod mogel požeti in uživati. Kaj je v tem pogledu naša dolžnost? Da se ravnamo dosledno in zvesto po nauku, ki ga nam iz teh posvečenih grobov dajejo dr. Natlačen in tisoči njegovih tovarišev. In ta nauk je: Bodite edini, podajte si roke, strnite trdno svoje vrste vi vsi, ki pravite, da narod zares ljubite, da mu želite obraniti življenje in mu pripraviti lepšo, svobodnejšo in bolj blagoslovljeno bodočnost na temelju resnice, pravice in ljubezni, ki je za vse človeštvo uzakonjena v božjih zapovedih. Vi vsi, ki to resno hočete, bodite enega srca in ene misli v tej uri! Naj vas ne bega in plaši nič, kar navidezno še grozi. Skovani v eno voljo, eno ljubezen in eno mož, stojte trdno in vztrajajte zvesto do konca!

»Eno v zvestobi do konca!« Tako se glasi naročilo, ki nam ga iz grobov sporočajo tisočere žrtve, ki so bile pomorjene po Dolenjskem, po Notranjskem in drugod po slovenski zemlji, koder se je v razburkanih časih polastil komunizem oblasti. V velikem žalnem tednu je Ljubljana pred vsem svetom izpričala, da je trdno povezana z vsem ostalim slovenskim ljudstvom in zvestimi slovenskimi sinovi, ki so s svojo smrtjo posvetili svoje narodne, domovinske in človečanske ideale. S čaščenjem pokojnih pa mora biti po naši stari šegi združena tudi dobrodelnost. Komunizem ni po neštetih naših domovih povzročil samo globoke žalosti, ni samo ugrabil človeških žrtev, marveč je tudi pregnal mnoge naše ljudi z rodnih tal. Brez vsega so ti siromaki poiskali zavetja v Ljubljani. Kar jih je bilo za borbo sposobnih, so se prostovoljno priglasili k domobrancem, da maščujejo zločine, storjene nad njihovimi družinami in domovi. Drugi, za delo sposobni možje so se priglasili na delo. Še vedno pa imamo v Ljubljani in njeni široki okolici mnogo pregnancev, ki nimajo nobenega ali vsaj ne zadostnega zaslužka in tako povečujejo množico siromakov, ki so nujno potrebni bratske pomoči. Že bo spet potrkala zima na vrata. Treba je, da letos vsi, ki imajo kolikor toliko znosno življenje, odpro srce in roke in pomagajo trpečim bratom, ki niso po lastni krivdi zašli v bedo. Dobrodelnost bo najlepša in najplemenitejša oddolžitev in počaščenje spomina neštetih žrtev komunizma.

Preteklo nedeljo zvečer je naš prezident general Rupnik stopil k mikrofonu ljubljanskega radia in je naslovil v takem smislu prisrčen poziv slovenskemu zavednemu prebivalstvu. Zimska pomoč je po zaključenem žalnem tednu pričela svojo novo akcijo in mi moremo samo pridružiti željo in prošnjo, naj bi vsakdo, ki kakor koli zmore, pomagal po svojih močeh, da v vzajemni pomoči preživimo letošnjo usodno zimo in se potem napotimo v novo bodočnost, ki naj bo srečna in blagoslovljena, kakor jo naš narod zasluži po tolikerih žrtvah, ki jih je doslej že moral žrtvovati za svoj pošteni obstanek. »Eno v zvestobi do konca!« To naj bo naše geslo v skupni ljubezni in v skupnem žrtvovanju.

Prezident general Rupnik za Zimsko pomoč

Gospod prezident general Leon Rupnik je preteklo nedeljo zvečer naslovil po ljubljanskem radiu na vse zavedno slovensko ljudstvo naslednji poziv:

SLOVENCI IN SLOVENKE!

V drugo začenjam pokret za Zimsko pomoč v okviru Socialne pomoči Ljubljanske pokrajine in trkam na dobro slovensko srce.

Takoj se moram zahvaliti za razumevanje, na katero sem minulo leto naletel pri oni večini rojakov, ki so sami na svojih plečih čutili težave vojne, pa so imeli najbolj čuteče srce za potrebe onih naših bratov in sester, ki te težave trikratno občutijo. Prav zaradi tega se s polnim zaupanjem obračam tudi tokrat na vse one, ki lahko s prispevki za Zimsko pomoč v dejanju pokažejo svoj smisel za ono prepotrebno slovensko vsenarodno skupnost, katera edina nas bo skozi težave vojne in komunistične revolucije pripeljala v varen pristan novega življenja in nove gradnje. One najpremožnejše pa, ki sta jim vojna in revolucija samo dobrodošli krinki, za katerima pomnožujejo svoje bogastvo in imajo gluho srce za naloge, ki jih imajo do svojega naroda, bom dosegel z drugimi sredstvi. Zakaj čimbolj se bližamo odločitvi, tem bolj je treba z vsemi sredstvi in vsem razumevanjem doprinašati deleže k ustvaritvi te slovenske skupnosti. Tudi najbednejši, ki ni sam kriv svoje nesreče, mora čutiti, da mu je v slovenski skupnosti toplo, da oni rojaki, ki jih je življenje obdarilo z večjo srečo, vidijo v njem svojega brata, ki je toliko bolj vreden naše ljubezni, kolikor huje ga življenje brez njegove krivde tepe. Da, ustvariti moramo veliko slovensko družino, da bomo vsi od prvega da zadnjega v odločilnih časih z združenimi močmi branili svoj dom.

Potrebe so v primeri z lanskim letom dosti večje. Število beguncev se je povečalo, pridružili pa so se jim še nesrečneži, ki so bili prizadeti po bombnih napadih. Prav tako je stiska med siromaki, ki svoje nesreče niso sami zakrivili, večja kot je bila lansko leto.

Vendar bo vse to bratska vzajemnost vsega naroda zmagala, če se bomo vsi do poslednjega rojaka zavedali, da narod, ki si sam pomaga, nikoli ne propade. Kakor danes naši domobranci kot najboljši sinovi svojega naroda z orožjem v roki stoje na braniku svojega naroda in domovine, tako naj se zaveda vsakdo, ki bo v zaledju s svojimi doprinosi za vsenarodni pokret Zimske pomoči pomagal ustvarjati slovensko vzajemnost, da prav tako pripravlja temelje naši bodoči rasti, da je tudi borec, ki bo udeležen na sadovih naše zmage! Pri vsem tem bo pa opravil tudi veliko delo krščanskega usmiljenja, zakaj lačne nasititi in nage obleči je zasluga, ki pripravlja dopadenje in plačilo pri Bogu.

Če imamo sloves dobrega, samozavestnega naroda, potem je sedaj nastopila priložnost, da v dejanju, ki ga od nas terja Zimska pomoč, ta svoj sloves opravičimo in si tako pridobimo tudi spoštovanje in upoštevanje za čase, ko bomo po tej strahotni vojni zasedali svoje mesto v novi Evropi.

Slovenec! Odpri roke, odpri srce! otiraj bratovske solze!

Tako so odvažali žrtve na morišče

v strahotni noči 15. oktobra 1943

Jelendolskim junakom v spomin je priredil ljubljanski radio pretekli četrtek 12. t. m. zvečer posebno oddajo, pri kateri sta izpregovorila tudi član komisije za izkop trupel in rešenec iz jelendolske jame. Izpregovoril pa je tudi Stane Pajk, ki je bil pred letom dni priča, kako so komunisti odvažali nesrečne žrtve v smrt. Takole je pripovedoval:

Pritajen šepet molitve je šel po veliki sobi ribniške vojašnice. Naše misli so se mudile pri mrtvih tovariših Turjaka in Velikih Lašč, zlasti pa so naša srca drhtela ob spominu na pretekli teden, na noč 15. oktobra, ko se je 38 naših fantov zgrudilo nedaleč od nas v Jelendolu. Kakor ena družina smo bili v nesreči in trpljenju tesno povezani, ene misli in enega duha. Padli so, ker je tako bilo všeč Večnemu, da potrdi z njihovo krvjo našo borbo. Kakor osirotela družina smo bili, ki so ji strgali najdražje. Videl sem jih, kako ponosno in mirno so odšli v smrt. »Postoterite sile v borbi proti komunizmu!« mi je naročil korajžni Jereb izpod Kamniških planin. Enake misli so bili tudi ostali. Tudi gospodična Drobničeva, ki je pela, dasi je vedela, kaj bo.

Iz te misli nas je vzdramil komunist, ki nam je velel, naj se umaknemo iz sobe. Umaknili smo se iz dveh sob v ostali dve sobi. Pričakovali smo, da se bo nekaj zgodilo. Rdeča komedija s sodbo nad narodnimi izdajalci se je pričela. Sojen si bil, nisi vedel, ali na smrt, ali na prisilno delo, samo v prazni dve sobi so te potisnili. Tako je nastopila noč 22. oktobra.

Ko je tema zagrnila ribniško dolino, je pred vojašnico pripeljal avtomobil. Zdrznili smo se. Desetkrat nas je zbodlo pri srcu, desetkrat nam je bilo do smrti bridko, deset naših bratov je nastopilo svojo pot mučeništva, pogumno in hrabro so šli smrti naproti. Odpeljal je avtomobil. Brnenje motorja se je izgubljalo v noč in z njim so odhajali naši bratje, možje polnih let, fantje v cvetu svojih let in taki, ki so komaj odrasli otroškim letom. Brnenje se je zopet približevalo

in naznanjalo smrt novim desetim. Drhteli smo v pričakovanju, kdo bo naslednji? Deset novih bratov »izdajalcev« pravi rdeča Ljubljana, je odšlo za prejšnimi in si pridružilo tisočem in tisočem Slovencem. Ko je brnenje motorja izginjalo, je z njim izginjalo naše življenje. Kaj si storil, ti slovenski kmet, kaj si izdal, da si postal krvava žrtev peklenske sile, ki je zadivjala po slovenski zemlji? Šepet molitve se je razlegal po sobi. Molil je oče nedolžnih otrok za svojo družino: »Gospod življenja in smrti, daj, potolaži mojo družino in skrbi za njo, ko si me med svoje mučence pridružil. Rad Ti darujem življenje za lepše življenje družini in narodu!«

Novih deset je zarezalo v naša čela, nove srage potu, rekel bi, skoraj krvavega. Novih deset borcev je šlo, deset cvetočih življenj! O ti, slovenski fant, nič več ti ne bo dekle povezalo šopka! Le v molitvi ši se spomnil in prosil: »Daj moči dekletu, da hrabro prenese izgubo, da bo ostala zvesta narodu v teh težkih dneh, ona, ki mi je v življenju in smrti zvesta ostala.«

Novih deset je odšlo na poslednjo pot. Ropot motorja je zdaj izginjal in zopet prihajal in počasno naznanjal poslednjo pot novim in novim. Naše duše so se umirjevale ob miru naših mučencev, ki so hrabro in pogumno umirali za svoj narod in vero.

Niti enega vzdiha, niti ene žal besede čez Njega ni bilo čuti. Vedeli so ti hrabri fantje, zakaj so se borili, zakaj umirajo.

Ko je nastopilo jutro, je manjkalo 95 bratov. »Na varno smo jih spravili, na položaje so šli,« so se nam rogali rdeči tovariši. Vedeli smo, da jih ni več. V srcu pa nam je ostala misel, katero so mislili oni, ko so odhajali.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Führerjev glavni stan, 18. okt. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Ob izlivu Schelde so za vsako ped zemlje ogorčeni boji. Vzhodno od Helmonda so napadle močne angleške sile s podporo bombnikov. Naše čete so sovražnikove napade prestregle in ponovno osvojile začasno izgubljeno ozemlje. Sovražnik je imel težke krvne izgube ter je izgubil 47 oklopnikov.

V materialni bitki za Aachen je uspelo premočnim ameriškim in angleškim pehotnim in oklopniškim četam, da so po 15dnevnih krvavih borbah združile svoja obkoljevalna krila južnozapadno od Würselena in prodrle z jugovzhoda do mestnega roba. Ogorčeni boji se nadaljujejo.

Ojačeni napadi Američanov vzhodno od Epinala in južnovzhodno od Remiremonta niso imeli večjih uspehov.

London je bil tudi včeraj pod močnim ognjem »V 1«.

Južno od Bologne so zavrnile naše čete tudi včeraj najtežje napade, ki jih je sovražnik v nekaterih odsekih kljub svojim velikim izgubam do devetkrat ponovil. Tudi na področju Cesene je sovražnik zaman navaljeval proti našim postojankam.

Na Balkanu dobro napredujejo lastni protinapadi zapadno od Kruševca. V notranjosti mesta Beograda, ki smo ga očistili tolovajev in boljševikov, vlada mir.

Na bojišču južnozapadno in južnovzhodno od Debrecina smo s podporo naših bojnih letal po hudih bojih odbili močne boljševiške napade. Naše čete se odmikajo v svrho skrajšanja bojne črte med Trestenburgom in južnim delom Gozdnatih Karpatov na povelje proti severozapadu. Ob prelazih Cziroka in Dukla so se izjalovili vsi boljševiški napadi, ki so jih izvršili z ojačenimi silami.

Po svojem brezuspešnem poizkusu prodora v srednjem odseku vzhodnega bojišča so sovjetske čete včeraj pri Rožanju le slabotneje napadale.

Na vzhodnopruski meji je razširil sovražnik napade od Kalvarije in Schirwindta proti jugu in je nadaljeval svoj velenapad z močno uporabo oklopnikov in bojnih letal. V ogorčenih bojih, v katerih so sestrelili 41 oklopnikov, smo ga ustavili. Wirballen je padel po žilavi obrambi v sovražnikove roke.

S protinapadi naših oklopnikov smo vrgli v Kurlandiji napadajoče boljševike iz vdorov prejšnjega dne zopet nazaj. Uničili smo 29 sovražnikovih oklopnikov. S tem je izgubil sovražnik na baltskem področju od 1. do 16. oktobra 558 oklopnikov.

V srednji Finski so dosegle naše čete kljub slabim prometnim razmeram in neprestanemu pritiskanju Fincev svoje dnevne cilje. Naši planinski lovci, ki se bore ob Ledenem morju, so v hudih bojih razbili širokopotezno zasnovane boljševiške obkoljevalne poizkuse. V obeh zadnjih dneh je bilo sestreljenih 180 sovjetskih letal, od tega 156 v letalskih bojih, ostale pa je zbilo protiletalsko topništvo v sestavu letalstva ter zaščitne ladje vojne mornarice in mornariško protiletalsko topništvo.

Ameriški teroristični letalci so napadli Köln, Dunaj in gornješlezijsko ozemlje. Protiletalsko topništvo letalstva je sestrelilo pri tem 34 letal, skoraj izključno štirimotorne bombnike.

Nova vlada na Madžarskem

Preteklo nedeljo je objavil madžarski radio v imenu regenta Horthyja izjavo, ki je vsebovala lažnive trditve o nemško-madžarski povezanosti ter prilizovanja madžarskim sovražnikom. Državni upravitelj Horthy je nato izjavil, da je ta izjava neveljavna. Ker ni mogel preko dejstva, da je nastala s temi dogodki v dosedanji vladi resna kriza, je položil vodstvo države v mlajše in odločnejše roke. V ponedeljek dopoldne je bila sestavljena nova madžarska vlada, ki ji načeljuje ministrski predsednik in namestnik državnega upravitelj Franc Szalasi. Horthy je odstopil kot državni upravitelj in je bil imenovan regentski svet. Nova vlada je izdala proglas na madžarski narod, ki se zaključuje: »Neomajno bomo vztrajali, svojo vojno bomo nadaljevali do mučeništva, ker zahtevata naša vera in naša vdanost narodu vse to od nas in ker vemo, da lahko popravimo velike krivice preteklih stoletij in desetletij le s tem, ako bomo vztrajali v samopožrtvovanju za našo domovino, naš rod in naše rodbine. Živel Szalasi!«

Generalna ofenziva se je pričela.

Sovražniki bi radi za vsako ceno še letos izsilili odločitev. Pripravili so v ta namen ne samo načrte, marveč tudi mnogo moštva in materiala. Generalna ofenziva se je že pričela na vseh frontah. Na vzhodu so Sovjeti prodrli proti Rigi in nagrmadili svoje sile na vzhodni pruski meji. V smeri od Beograda so čez madžarsko ravan usmerili svojo veliko ofenzivo proti Budimpešti in Debrecinu ter s tem proti Karpatom, čez katere z druge strani tudi silijo na Madžarsko. V Italiji si anglo-ameriška vojska odkupuje majhne pridobitve z velikimi žrtvami, kakor še doslej vseskoz na svoji poti po Italiji. Na zapadni fronti so se razvili strahoviti boji pri Aachenu. To znamenito zgodovinsko mesto se je rušilo pod neštetimi granatami in bombami, njegovo žrtvovanje pa ni moglo omajati nemškega odpora, ki je na vsej fronti silovit. Vsekakor prineso poslednji dnevi oktobra še velike vojne dogodke. Toda nemški narod je ves zbran k odporu, da prekriža sovražniku načrte. Vprašanje, kdaj se bo vojna končala, za Nemce ni važno.

Churchill in Eden v Moskvi

Nedavno sta prišla v Moskvo na obisk angleški ministrski predsednik Churchill in zunanji minister Eden. Polnih osem dni so trajala posvetovanja. Iz Londona je bil tja poklican tudi predsednik poljske begunske vlade Mikolajczik. To bi kazalo, da so se predvsem hoteli sporazumeti zastran Poljske, katero zahtevajo Sovjeti zase, da bi v njej umestili poljski komunistični komite, ki že »vlada« v zasedenem Lublinu. Verjetno so se prepirali tudi zaradi Balkana in pa zaradi Japonske, zoper katero bi Angleži in Američani radi pridobili Sovjetsko Rusijo.

DOMAČE NOVICE

• **Stoletnica rojstva Simona Gregorčiča** je za Slovence znamenit narodni praznik sredi burnih vojnih časov. Simon Gregorčič, ki se je rodil 15. oktobra 1844 v skromni kmečki hiši na Vrsnem pod Krnom, je najbolj priljubljen slovenski pesnik. Njegove poezije pozna premnoga slovenska hiša, številne njegove pesmi so ponarodele in jih prepeva v žalostnih in veselih časih ves narod. Simon Gregorčič, ki je bil rahlo čuteča duša, je za življenja mnogo trpel. Zavedal pa se je lahko že tedaj, da pevcu ne more biti večjega plačila, kakor da ga ljubi ves narod. Svoje trudne oči je zatisnil jeseni 1906 v Gorici, prepeljan pa je bil po poslednji želji nazaj v planinski raj k Sv. Lovrencu nad Sočo pri Libušnjem.

• **Ne sprašujte po telefonu reševalne postaje med letalskim alarmom!** Ako vprašujete za informacije, ali je letalski alarm ali le protiletalsko svarilo in podobno, po nepotrebnem oblegate telefon, ki je zaradi tega stalno zaseden. Zato se lahko dogodi, da bi v primeru požara ali nesreče sploh ne mogli priklicati gasilcev in reševalcev. Zaradi tega ne vprašujte za informacije reševalne postaje, marveč policijsko stražnico.

• **Bodite previdni pri uživanju gob!** Že v mirnem času je treba vsako leto opozarjati ljudi, naj bodo previdni pri uživanju gob. Kakor je na eni strani škoda, da ljudje le slabo poznajo mnogovrstne užitne gobe, ki rasto po naših gozdovih in lokah, tako je na drugi strani mnogokdaj usodno, ker ljudje nabero in užijejo gobe, ki povzročajo zastrupljenje. Letos je gobarstvo med Ljubljančani in seveda tudi med deželani močno razvito. Zato ni čudno, da se primerijo tudi zastrupljenja. Pretekli četrtek zjutraj so prepeljali v ljubljansko bolnišnico nekega mladega zastrupljenca, ki pa so mu rešili življenje.

• **Močni oktobrski nalivi** so letos prinesli še enkrat toliko dežja, kakor ga je bilo lani ves oktober. Povzročili so po nekaterih krajih poplavljenj. Planinska kotlina na Notranjskem je bila dalje časa pod vodo, tudi Cerkniško jezero je močno naraslo, prav tako Ljubljanica. Pretekli teden pa se je vreme spet zjasnilo in smo imeli nekatere krasne sončne dni.

• **V horjulski občini** so komunisti izvršili letošnjo jesen dva velika zločina. Dne 24. septembra proti večeru so najprej napadli hišo posestnika Janeza Sečnika, zažgali hlev in dva kozolca. Požar je vse vpepeljil, tolovaji pa so odgnali še junca, pobrali vso moško obleko, posteljnino in živila. Škodo cenijo na 250.000 lir. Obstrelili so sina in hčerko. Hlev je zgorel tudi njegovemu sosedu, kamor so v hišo vrgli tri bombe, ukradli pa dva prašiča, dve ovci in vola. Posestniku Francu Jerali so odpeljali dva vola, drugemu posestniku konja, tretjemu pa so pobrali obleko in živež. Samo v eni vasi so napravili za milijon lir škode. To je bilo v Samotorci. V vasici Žažarju pa so raznim posestnikom odpeljali 18 glav goveje živine in dva težka konja. Vrgli so štiri bombe v ljudsko šolo, kjer so potem prebivalci komaj zadušili požar.

• **Iz Vipavske doline** poročajo, da so bili tudi tam letos vinski pridelki prav pičli. Dolina je tembolj prizadeta, ker je glavni dobiček vipavskega kmeta vinski pridelek. Le redki so, ki pridelajo na lastni zemlji toliko koruze in pšenice, da bi jim zadostovalo za prehrano družine. V današnjih časih je Vipavska dolina osamljena, shrambe so po zaslugi komunistov izpraznjene. Če se ne najde pot do nakupa prehrane, bo Vipavska dolina stradala.

Strelišča pri Brdu in Sostrem so zaznamovana z rdečimi trikotnimi drogovi in vse dovozne ceste in poti so zaprte z zatvornicami. Na vseh streliščih so postavljeni beli drogovi, na katerih so pritrjene rdeče svetilke. Uprava ljubljanske policije opozarja: Kadar so zapornice spuščene in svetilka potegnjena v višino, pomeni, da je ostro streljanje in da je vstop na to ozemlje življenjsko nevaren.

V zaklonišču je odstraniti vse šipe na oknih ali vratih ali pa jih je zavarovati na notranji strani z deskami, odejami in podobnim. Že pri manjšem zračnem pritisku se namreč te šipe zdrobe, stekleni prah pa, ki nastane, je nevaren za oči in kožo.

Pri gašenju zažigalnih bomb in manjših hišnih požarov je treba zavarovati glavo in obraz. Če nimate čelade in protiplinske maske, dajte na glavo klobuk, ki ste ga prej omočili, pred nos in usta pa zavežite moker robec.

SLOVENCI — BERITE!

DIVIZIJSKI GENERAL LEON RUPNIK
BOLJŠEVIZEM
ORODJE MEDNARODNEGA ŽIDOVSTVA

DOKUMENT PRETEKLOSTI!

General Rupnik svojim častnikom

KRAGUJEVAC 1938

KNJIGO DOBITE V VSEH ZALOŽBAH IN KNJIGARNAH

Pri vsakem domu vrtiček!

»PRIDELUJMO VEČ DOBRE ZELENJADI« je naslov znanemu priročniku, ki ga je vsestransko izkušeni inž. Ciril Jeglič že pred leti izdal kot kažipot novim in starim vrtninarjem. Ta knjiga vsebuje mnoga praktična navodila za gospodarne ljudi, ki hočejo bolje prehraniti svojo družino. Pravkar je izšla v drugi izpopolnjeni izdaji. Vsakomur moremo to knjižico, ki je izvrstno napisana in s 140 podobami okrašena, toplo priporočiti. Vsaka naša kmečka in delavska družina bi morala pridelovati zelenjad. Vsaka naša hiša bi morala imeti svoj vrtiček. K temu nas pisatelj takole izpodbuja:

Kako revno in enostransko hrano pripravljajo gospodinje po mnogih naših kmečkih in delavskih družinah! Niti najbolj preproste zelenjave ni pri hiši, žlahtnejših vrtnin pa ljudje niti ne poznajo ne! Tu in tam je nič koliko kmečkih družin, kjer otroci vso zimo stradajo zelenjave! Marsikod že z novim letom vsega zmanjka in razen kislega zelja in repe ni več nobene vrtnine ne za v lonec ne za presni prigrizek. Ni endivije ne radiča ne ohrovta, niti maslenorumene podzemske kolerabe ne modre »špehovke«, ki je tako okusna kolerabica; niti slastnega vrtnega korenčka in rdeče pese, ni pora in zelene ne črnega korena in zimske redkve, prezgodaj zmanjka celo česna in čebule. Vsepovsod puščoba in praznina, pomanjkanje in revščina v prehrani!

Koliko okusnih jedi pa lahko tudi pozimi pripravi gospodinja, ki na vrtu ne goji le kaj malega solate, česna in petršilja! Skrbna in pametna gospodinja je vse do snega dajala družini motovilca in špinače. Kako zdrava je ta zelenjad za mlado in staro: saj imata špinača in motovilec v sebi izredno mnogo zelenila in železa, torej snovi, ki krepijo kri! Še v novo leto je gospodinja, ki zna ceniti zelenjad, obdržala zlatosrčno endivijo, vso zimo pripravlja rdečo radičevo solato, v zasipnici ima izvrsten, trpežen ohrovt ter zelje za kuho in solato. Tudi karfijole dolgo ni zmanjkalo in še lepo poganja mangold v kleti. Izpod snega pa nabira kodrasti kapus, ki postane šele prav okusen potem, ko ga opari zimska zmrzal, in kar na prostem je pustila tudi brstnati kapus ali popčar, ki mu glavice obira pozimi in še na pomlad, ko rado zmanjkuje raznoličnih zelenjadnih prikuh. Že poleti in jeseni je pa spravila za zimo mladega graha in stročjega fižola, ki sta bogata beljakovin, nakuhala je tudi obilo paradižnikove mezge od najslajših plodov. Takoj ko sneg odleze, bo pa spet nabirala na vrtu motovilec in špinačo, imela bo dovolj pora, takoj bo sejala na najprisojnejšo gredico nekaj mesečne redkvice in solate berivke, kmalu bo dobila zgodnje glave zimske solate, imela bo bele spomladanske čebule, okusne šalotke itd. Nič ni v zadregi taka gospodinja, ki se pravočasno na vse zmisli, ki presodi, kdaj in katera zelenjava je družini najbolj potrebna, in ki zna prav gospodariti, tako da dobi tudi na majhnem, toda dobro obdelanem vrtu obilo živeža in priboljškov.

Izdatno pomoč dobiva z zelenjadnega vrta že domača družina. Toda zlasti kmečke gospodinje bi morale več vrtnin pridelati tudi za prodaj. Saj tudi naša mesta in industrijski kraji plačujejo visoke zneske za zelenjavo, uvoženo iz tujih krajev. Kmet ima navadno več zemlje, več gnoja in pripravnejše shrambe kakor meščanski vrtninar. Kmetje, ki so bolj daleč od mesta in drugih konzumnih središč, naj bi pridelovali za prodaje zlasti tiste preproge, počasnejše in trpežne vrtnine, ki so na drugih mestnih zemljiščih morda premago dobičkanosne, a pozimi zelo zaželene (n. pr. ohrovt, in druge kapusnice, vrtni korenček, por, črna redkev, pesa itd.).

Dragocene so za naše zdravje mnoge snovi, ki jih dobivamo iz zelenjadi, če je za jed prav in okusno pripravljena. Ne bomo tu opisovali slavnih vitaminov, in nič naštevali zvenečih tujih imen, ki se z njimi v zdravniških knjigah oznanja dobrota in nenadomestljiva vrednost preproste zelenjadi z domačega vrta. Radi bi poudarili le to, kar mora vedeti vsaka slovenska gospodinja, ki oskrbuje hrano svoji družini. Vse je potrebno in dobro: kruh, mleko, sladkor, jajca, mast, meso itd. — toda nujno potrebne so za dopolnitev hrane, za zdravje otrok in odraslih ljudi tudi razne rudne soli in žive snovi, ki nastajajo in se oblikujejo le v živih rastlinah! Te za ljudsko prehrano izredno važne dopolnilne snovi pa najlaglje dobivamo v sadju in zlasti še v mnogovrstni zelenjavi.

Kako ubogi so tu pa tam po naših vaseh, po kmečkih in delavskih družinah bledolični otroci, ki venejo, se v rasti pretegujejo ko žlahtne, nežne sadike na zanemarjeni njivi! Teličkom v hlevu že zgodaj spomladi prinešeš mlade, zelene travice, da dobe »apetit«. Na otroka, ki sam ne ve, česa mu manjka, se pa ne spomniš; sonce se že kadi s prazne zemlje, otroku pa ne daješ niti ščepca zelenjave. Ko bi vendar tudi mala Mic'ka in Janezek rada pozobala kaj motovilčka s česnom in pohrusta vso rdečo redkvico, kar bi je mamica prinesli! Pa še kako rada, in še špinači bi se privadila! Kaj bi, pravijo nekatera hišna mati, otroci že dobe, kar je treba za moč. Le poglejte, kako se Matevžku bliskajo oči... od moči in zdravja! In se mu res bliskajo: je dobil in korajžno izpil kar zvrhano kupico dobrega vinčka, domačega pridelka! In kadar je hud mraz, dobi tudi Jerica za v šolo košček štrboncija, zraven pa majhno steklenko kuhanega; to jo kar pogreje...

Dekleta in matere slovenske, čas je, da storite svojo dolžnost! Majhen smo narod, zato občutimo vsakega slovenskega človeka, ki prezgodaj usahne. Zagotovimo mlademu rodu obstoj in boljše življenje!

In je vrt tako čudovito zdravilo — za telo in duha! Vrt je ogledalv delavnosti in gospodarnosti, ki vlada pri hiši, je priča razsodnosti in žlahtnih želja, je zbiralnik veselja za delo — in vrt je tudi za pušeljc kmečkemu življenju!

Pa skrbna hišna mati in domače deklice vse zmeraj o pravem času preračunajo in pretuhtajo: toliko paradižnika je bilo lani premalo, letos ga moramo pod gredice več posaditi; endiviji je treba dobiti trpežnejšo sorto; za črni koren bo pa kar dovolj 10 kvadratnih metrov, saj je bilo lani s tega prostora že 20 kg pridelka in desetkrat je pozimi prišel na mizo. Toda motovilca je še vedno premalo; z 20 m² velike gredice je bilo približno 20 kg pridelka, in kaj zaleže le pol kilograma petim ljudem, ko bi ga že oča sami vsega pohrustali! Tako še pozimi premišljujejo skrbna hišna mati — potem je pa vsega dovolj: motovilčka za pred zimo in za zgodnjo pomlad, solate berivke in prave hrustavke parizarice, poleti od ondod izpred zida kar žari rdečeliični paradižnik in še pozno v jesen se razcvetajo med ohrovtom rože karfijole. Hišna gospodinja najde časa za vse, kaj bi ga ne za vrt! In res je kar fletno, ko je vrtič pri hiši!

Sredstva proti ozeblinam

Kdor je kdaj ozebel, niti poleti nima miru pred skelečimi ozeblinami, a še preden se je javila prava zima, se že prav neprijetno oglašajo. Ako hočemo ozebline odpraviti, jih moramo prav temeljito in vztrajno zdraviti. Predvsem je važno, da nosi ozebljenec dovolj prostorno in toplo obutev, ker le tako se kri lahko neovirano pretaka po vseh žilah. Zelo ugodno vplivajo izmenične kopeli v precej gorki, a takoj nato v mrzli vodi. Tako menjavamo najmanj desetkrat; paziti je treba, da imamo noge v topli vodi samo eno minuto.

Prav dobro učinkuje naslednja kopel: zrežiin kuhaj 2—3 čebule v prav malo vode tako dolgo, da razpadejo. Potem razmešaj s toliko vode, da držiš lahko noge v tem zavarku, dodaj še košček galuna in namakaj ozebljene ude čim dlje v tej vodi. Ako to večkrat ponoviš, ozebline izginejo.

Tudi čebulov sok je izvrstno sredstvo proti ozeblinam. Čebulo zrežemo na rezine, jo nekoliko posolimo in pustimo v posodi par ur, da se nateče sok od nje. S tem sokom si namažemo ozebline zvečer po končanih izmeničnih kopeleh in jih zavežemo v tople krpe. Seveda je treba sredstvo večkrat uporabljati.

Priporočljivo je dalje tudi mazanje s petrolejem, terpentinovim ali brinjevim oljem. Predvsem pa je treba paziti, da nas ne zebe v noge ter da imamo vedno suhe. Tudi mazilo, ki si ga napravimo iz devetih delov vazelina in enega dela kafrovega praška, deluje prav ugodno.

France Ločnar: 3

V senci planin

Ljudska povest iz Bohinja

Tvoja mati je imela izvoljenca, izbranega po svojem srcu, bil pa je brez imetja. Zanosila je z njim. A njen oče jo je hotel omožiti na kmetijo. Zato jo je nekega dne pripeljal v Beljak k meni, da te je tam rodila. Deset mesecev sva živeli s tvojo materjo v najlepši slogi in sva skupaj uživali srečo nad teboj, ker si se tako lepo razvijal.

Slutili sva, da bo nekega dne pričel oče po hčer in sva drhteli pred tem trenutkom. Sklenili sva, da prodava hišo in da se preseliva v kak oddaljen kraj, da nas oče ne bi našel — toda bilo je prepozno. Prav tisti dan, ko sva to sklenili, je vstopil brat. Prišel je, da je vzel svojo hčer in jo položil v naročje bogatemu, a zlobnemu človeku. Tako je oče prikril mladostni greh svoje hčere — tebe!

Meni je brat zabičal, da moram s to skrivnostjo umreti. Dejal mi je, da mi bo on pošiljal denar za tvoje vzdrževanje, a jaz sem ga odločno, skoraj grobo zavrnila.

Primoral je hčer, da je šla z njim in da je pri meni pustila tebe. Z veliko bolečino v srcu se je mati poslavljala od tebe, a jaz sem jo s solznimi očmi tolažila in ji zagotavljala, da boš tudi pri meni v dobri oskrbi.

Tedaj ti je bilo osem mesecev. Obe sva jokali poleg tebe: Sicer so tudi tvojemu staremu očetu pritekle solze — a denar in velika kmetija sta bila močnejša od ljubezni.

Nisem se poslovila od brata. Ko se je vsedel na voz, sem pljunila za njim in stekla nazaj k tebi. Jokala sem glasno nad tvojo žalostno usodo...

Ker se je pisala tvoja mati prav tako kakor jaz, si k sreči dobil materino dekliško ime. Krstno ime sva ti pa dali po tvojem očetu. Toda vpisan si kot moje dete, kot sinek neznanega očeta...

Mati mi je pogosto pisala in izpraševala, kako je s teboj, a jaz sem ji odgovarjala na njena pisma samo pet let; potem sem prekinila zvezo.

Lahko si misliš njeno trpljenje — naredila sem zločin nad njo; toda samo zaradi tebe!

Tako močno sem te vzljubila, da sem se pričela bati zate.

Prodala sem hišo v Beljaku in pobegnila s teboj na Dunaj, da sem se tako izognila večnemu strahu, kdaj mi bodo tebe vzeli. Brez tebe, Jernejček, bi mi ne bilo življenja!

Ti si bil moje vse, tebi sem se vsa posvetila.

Čeprav se mi! preskrbela lepo bodočnost in si s pomočjo mojih žuljev dovršil šolo, te še enkrat prosim, da mi odpustiš to mojo nerodnost, ker sem te petdeset let slepila, da si moj sin.

Sam svoj gospod si. Svoje podjetje imaš in me obsiplješ z denarjem, ker misliš, da sem tvoja mati.

Plakam, drag! Jernej, in iz srca obžalujem, da ti nisem tega prej razodela...

Prosim te, ne preklinjaj me! Saj sem te materinsko ljubila in te še ljubim! Vsa drhtim in čutim slabost. Še to naj ti navedem, kje in kdo sta tvoja roditelja.

Ker mi ni bilo znano, ali sta še živa, sem po oblasti poizvedela: da, še živita! Tvoja mati se piše po rajnem možu Magdalena Rutarjeva, oče pa je Jernej Kavčič, srednjevaški pastir. Ker si ljubil mene, upam, da boš ljubil in spoštoval svojo pravo mater in očeta še bolj! Prosim te kot sina: Ne sramuj se očeta in matere, čeprav bi ju našel v bednem stanju.

To vem, da imaš plemenito srce in si nosil glavo vedno pokonci. Nikoli se nisi bal pogledati resnici v oči. Ako hočeš spoznati svoje starše in popraviti krivico, ki sem jo jaz prizadela tvoji materi, ti svetujem, ker sta že oba v letih, da se čim prej odpraviš na to dolgo pot.

Potuj v moj rojstni kraj, v Bohinjsko dolino! Ko boš dospel do Bohinjskega jezera, vprašaj, kje je Srednja vas in v vasi vprašaj po roditeljih. Upam, da ju boš še našel živa, a kakor sodim iz pisma, v bedi. Bog naj te spremlja na tej tvoji plemeniti poti.

Sporoči jima moj pozdrav! Sporoči tudi materi, da jo na kolenih prosim odpuščanja, ker sem ji prizadela toliko gorja in duševnega trpljenja — povej ji, da sem tudi jaz trpela z njo, čeprav sem imela tebe.

Še bi ti pisala, a roka mi preveč drhti. Do zadnjega izdihljaja bom molila za tvojo srečo, moj dragi, nepozabni Jernejček! Čutim, da ne bom dočakala tvojega odgovora, še manj pa tebe, dasi te želim iz vsega srca še enkrat videti.

Starost, sinko, starost me tare.

Srečna sem, da mi je Bog ohranil še toliko moči, da sem ti razodela še to skrivnost.

V globoki srčni bolečini te pozdravlja in poljubi samo nate misleča Ana Košir.«

»Reva, kako iz srca obžaluje,« je vzdihnil, ko je prečital pismo. »Danes se bo odločilo — spoznal ju bom...«

Krčmar je prišel k njemu in se oprostil: »Dolgo sem vas pustil samega. Ali se dolgočasite?«

»No, ne preveč,« je odvrnil in si naročil vrček piva. Medtem ko je šel krčmar po pivo, je tujec sklenil, da bo krčmarju vse zaupal, nakar naj on prav previdno pripravi Magdaleno na sinov sprejem. Bal se je namreč za mater, da bi je ne strlo tako veliko presenečenje.

Krčmar je prinesel še sebi vrček piva in prisedel. Tujec je dal krčmarju cigaro. Ko sta si

(Po Köhwelu.)

Zavrnjen svatbeni prašiček

Večjega veselja za kmeta v Lisičji luknji skoraj ni, nego tisto, kadar mu krava povrže teleta ali dobi svinja mlade. Narava mu tako bogastvo vprav vrže v naročje in česa si kmet ne želi bolj nego bogastva. Tudi v Lisičji luknji je žal še zmerom polno vseh mogočih čarovnic in peklenski duhovi ti celo o belem dnevu hodijo okoli, da se blagoslov nebes ne more vselej razliti tako kakor si žele farani Lisičje luknje. Tako je moral to okusiti tudi mali, od težkega dela upognjeni Vejač, ko mu je stara debela svinja podarila nič manj nego pet pujskov in mu je že takoj prvi dan eden poginil, drugi pa ni hotel žreti. Res je bil naslednjega dne tudi ta mrtev, a tretji se je tiščal v kotu svinjaka, pričel bolehati in tako tudi umirati.

V tej stiski, da mu ne bi poginil ves prašičji zarod, se je v svoji preprostosti in svojem praznoverju proti večeru odpravil k staremu konjedercu Cunjčku, ki je bil znan, da ima proti čarovnicam in zlim duhovom na moč preizkušena sredstva. Stari Cunjček je prebival zunaj vasi v borni kočici, bil suh kakor treska, noge je imel tako tenke, kakor bi si jih bil izposodil od hudobnega sovražnika. In ko je Vejač stopil v kočo, je sedel pri mizi in ob svitu zanikarne oljenke žvečil suho skorjo kruha.

»Slabi časi!« je potarnal Vejaču, ko se ta ni upal prav prestopiti in je sedel na klop ob peči. Ko je pa tudi Vejač pričel tožiti o slabih časih in povedal nesrečo v svojem svinjaku, tedaj se je Cunjčku iznenada pričelo topiti srce in poprej utrujeno sključeni možiček se je pričel kar vidno pomlajevati. Pod redkimi, že skoraj povsem izpalimi obrvi so se mu pričele svetiti oči in pogled mu je postal kar prebadljiv, ko ga je nesrečni Vejač vprašal, ali ni kakega sredstva proti tej nadlogi v hlevu.

Stari Cunjček se je povsem zravnal, privzdignil malce levi kot ust in nosnice so se mu premikale, kakor bi hotel vohati. O, stari čarovnik! Na glavi je imel le še kakih pet las, a zato je bil še tem bolj moder.

»To ni tako preprosto, veš,« je dejal, vstal in polskal star, raztrgan koledar. »Oh, saj jutri je kresna noč, tedaj se čarovnice s hudičem može!« Po teh besedah je Cunjček precej časa molčal, se popraskal za ušesi in potem nadaljeval: »Neko sredstvo je že, da ne bi mogli zli duhovi tvojim pujskom do živega, Vejač. Toda prvič moraš biti molčeč kakor grob in ne smeš sredstva nikomur izdati, sicer padejo po tebi čarovnice in hudič, ti raztrgajo slepič, ali ti pa pihnejo v pljuča neki strupen prah. Potem moraš pa vse natanko tako storiti, kakor ti bom zdajle povedal. Če tako ne storiš, boš stvar samo poslabšal.«

Nato je stari čarodej sedel na klop ob peči in se stisnil čisto k Vejaču, ki je od črne skrivnosti bolj in bolj lezel v dve gubi. Cunjček se je še prežeče ozrl po mračni izbi, kakor bi utegnil kje prisluškovati kak zli duh, in začel zelo previdno čepetati:

»Torej, še danes moraš zaklati zdravega pujska, ga dobro popariti, da mu ne bo niti ščetinica štrlela na grbi, potlej vzameš ven drobovje in položiš nato nazaj v trebuh lepo umite sree, pljuča, jetra, vranico in ledvice. Tudi moraš pujska dobro nasoliti, opoprati in poriniti skozi njega podolgem lepo reziljano palico. Vtakni mrtvi živali tudi limono v gobec in okoli vratu ji ovij venček iz smrekovih vejic. Nanj priveže lahko tudi zeleno ali rdečo pentljo, a Bog ne daj bele. Nedolžnost zle duhove prepodi. In čim lepše boš tako okrasil prašička, tem bolj bo všeč peklenskim duhovom. Potem pa moraš tako opravljenega prašička položiti v zabojček, pokrov dobro zabiti in vse skupaj nocoj še pred polnočjo lahno zakopati zunaj pri svojem hrastu. Toda pohiti,« je dostavil, »da opraviš še pred polnočjo. Zakaj takoj po polnoči pridejo duhovi in gorje, če te zalotijo! Tako pa bodo pečenko radi vzeli kot darilo za svojo ponočno svatbo in ne bodo več vpadali v tvoj svinjak, ko spoznajo, da imaš res dobro voljo.«

Vejaču je bilo spričo vsega tega, kakor da ga bo nekaj zdaj-zdaj raztrgalo, in starega Čunjčka je vprašal, ali ne bi rajši on zakopal prašička, pri duši da mu je tako grozno. »Seveda,« je odvrnil stari čarovnik, »le vse moraš pripraviti.«

Toda glej! Naslednjega dne je poginil tudi peti prašiček in tako se je Vejač takoj spet odpravil k staremu Čunjčku, da bi mu povedal, kako je bilo vse zaman. Ko je pa stopil v konjačevo izbo, je zdajci zavihal nos in dejal:

»Kako imenitno diši pri tebi! Kakor bi imel svatbo!«

Toda stari čarovnik je Vejača hitro potisnil za mizo in začel:

»Vejač, kakšno neumnost si pa napravil? Še posebej sem ti včeraj zabičal, da moraš vse natanko tako napraviti, kakor ti rečem. Toda prvič že si pozabil limono in drugič nisi dobro prašička zavil. V zaboj je padlo nekaj prsti in tako si peklenske duhove bolj ujezil nego jih obdaroval. Samo pomisli, kako sem prestrašen! Ko sem davi zarana vstal in hotel stopiti skozi vrata, ti zaboj, ki sem ga bil zakopal, stoji na pragu. Nesem ga notri, ga trikrat poškropim z blagoslovljeno vodo in odprem. Tedaj mi udari v nos strašen smrad in prav na vrhu ugledam majhen listič, na njem pa z okrvavljenim krempljem zapisano: »Žri sam, osrane!«

Cunjač je v kmetovo grozo pokazal listek in nadaljeval: »Zaboja ti nisem hotel prinesti, da tvoje hiše ne bi doletela nova nesreča, temveč sem prašička, ki so ga čarovnice in hudiči kdo ve kako premetavali sem in tja, dal na raženj. Že ves dan ga pečem, da se izcedi iz njega vsa okužena mast. Tudi sem mu dodal blagoslovljene soli, da bi uničil smrad. Tako bo ta mast najboljše mazilo proti duhovom samim in dobro bo, če jutri namažeš z njo podboje tvojega svinjaka, da ti zli duhovi ne napadejo še stare svinje.

Tako je Vejač, ki si je na Čunjčkov nasvet že za dne ogledal razkopano zemljo pod svojim hrastom, res dobil nekaj prepečene masti in skrbno namazal z njo podboje svinjaka, kakor mu je bilo rečeno. Kljub temu je pa še istega dne zaklal veliko svinjo, zakaj mislil si je, da nazadnje menda le ni bil povsem prav namazal podbojev in mu tako tudi to mazanje ne bi nič koristilo. Veliko svinjo je pa za vsak primer moral rešiti. Staremu Čunjčku je prinesel jerbas klobas in mesa v zahvalo za dane mu nasvete, da čarovnik ni kam vedel z vso to jedačo, zakaj, saj še ni bil pojedel niti lepo spečenega prašička.

Beseda o paradižnikih

Iz paradižnikov lahko pripravi tudi manj spretna kuharica razne dobrote. Paradižniki so vsélej dobri, naj jih pripravimo po katerem koli receptu. Priporočljiva je zlasti preprosta priprava s primesjo jabolk. Recept je preprost: opran paradižnike razpolovite in osolite. V posodi razbelite žlico masti in v nji opečete nekaj jabolčnih rezin, a ne preveč. Potem dodajte opečenim jabolkom paradižnike in jih dušite tako dolgo, da se dobro zmehčajo. Če okus zahteva, jed še malo osolite. Koliko jabolk je treba za dodatek paradižnikom, ni predpisano; okusi so različni in tudi jabolka niso vsa enakega okusa. Če morda prvič ne boste povsem zadovoljni s to prikuho, si boste pa vsaj pridobili primerne izkušnje za drugo kuhanje. Vsekakor pa boste sprevideli, da lahko skuhate iz mešanice paradižnikov zelo dobro prikuho, ki se zelo prileže v kombinaciji z raznimi drugimi jedmi.

Paradižnike lahko porabite z velikim pridom za nekakšno šaro ali »potpuri«. Ta jed je iz mešanice pora, rdečega korenja, zelene, petrušlja in čebule ter paradižnikov. Paradižniki so glavna sestavina, drugo sočivje je pa dodatek. Ta dodatek moramo dobro zrezan kakor za juho najprej dušiti v masti, tako da se zmes dobro zmehča. Dodamo ji poljubno število paradižnikov, glede na velikost obroka, ki ga nameravamo skuhati, in sicer razrezanih na štiri kose. Vso zmes pražimo, da se zmehča in končno po okusu soli ali tudi sladimo. Tako dobimo zelo dobro, bolj ali manj gost, ki ga pa lahko še zgostimo s krompirjem, moko, ovsenimi kosmiči itd.

Bolj znan je recept za paradižnikov riž, vendar tudi ta jed ni še povsod dovolj cenjena. Priprava jedi je zelo preprosta. Na masti prepražimo nekaj čebule in ji dodamo riža, kolikor je pač treba glede na velikost obrokov, osolimo, prilijemo juhe ali vode, da ni jed pregosta, in sicer juhe, ki vsebuje razkuhane paradižnike. Riž je treba končno dušiti kake pol ure in ga med tem ne smemo mešati.

---

ravno prižigala, je vstopil Jernej. Pristopil je k mizi, a ko je opazil tujca, se je takoj odstranil in sedel na stopnice ter molče čakal krčmarja.

Krčmar je zašepetal: »To je Jernej!«

Tujec ga je pričel opazovati. Že po krčmarjevi govorici in vsebini pisma, ki ga je neštetokrat prečital, je ugotovil, da bo pravi. Docela je bil zanemarjen. Srajco je imel raztrgano na hrbtu in obeh komolcih ter na moč zamazano. Hlače so bile krpa na krpi in čevlji so kar cveteli. Imel je dolge lase, ki so mu v neredu štrleli po vratu, zanemarjeno brado in brke. Na glavi je imel lovski klobuček, ki se ni prav nič prilegal njegovi močni postavi.

Tujca je zabolelo srce. Naslonil se je s komolcem na mizo in položil brado v dlan. »Ta naj bi bil moj oče?« se je vprašal in globoko vzdihnil. Solze so mu zalile oči.

Krčmar je kar odrevenel. Molče je stopil k pastirju: »Jernej, odslej imaš pri meni odprt račun! Brezplačno ga boš dobil sleherni dan svoj frakelj, če si ga pa še poželiš, ti bom dal še enega!«

»Jože, ni mi do šal! Saj veš, da sem še spolnil petinsedemdeseto leto,« ga je resno zavrnil.

»Čakaj, ti bom pa dokazal, da se ne šalim,« je dejal krčmar in šel po žganje. Postavil mu ga je na stopnice: »Tako, Jernej, da ti požene kri v tek,« se je nasmehnnil in se vrnil h gostu.

Tujec je vprašal krčmarja, če Jernej pije vino.

»Do šestdesetega leta ni pil niti piva, zdaj pa pravi, da se mu vse prilega,« je potrdil krčmar.

»No, potem pa prinesite liter vina! Jernej naj pa prisede k najini mizi,« je dejal tujec in se pomaknil bolj za mizo, da je dal prostor Jerneju.

Krčmar je prinesel vino in spotoma povabil Jerneja, naj prisede.

»Nikar, tu je moje mesto!« se je branil in pokazal na stopnice.

Šele na ponovno prigovarjanje se je vdal in prišel k mizi. Nič kaj z voljo ni šel, kajti nerodno mu je bilo, da bo sedel ves razcapan poleg gospoda. Negotovo se je vsedel na rob klopi. Tujec ga je prijel za roko in pritegnil k sebi: »O — — Jernej, le bliže!«

Z levico ga je prijel okoli vratu, z desnico je pa prijel za kozarec: »Trčimo!« Trčili so, a krčmar je bil tako močno zagledan, da je skoraj pozabil piti.

»Jaz pa nisem vajen, da bi puščal ostanke,« se je nasmehnil Jernej in postavil prazen kozarec na mizo.

Stari Jernej je imel nekak občutek, da se lahko pred tujcem vede preprosto in da se le-tá ne bo za odškodnino tistega, kar mu bo dal, iz njega norčeval. To se mu je namreč že večkrat primerilo pri isti mizi.

»No, krčmar, še za Jerneja prinesite sira in slanine! Lačen ne sme biti poleg vina,« je rekel tujec in s tresočo se roko napolnil kozarec.

Krčmar je bil zdaj še bolj presenečen. Kljub temu, da ga je žena dvakrat klicala, je ni slišal. Ni mogel doumeti, da tako odličen gospod vleče pastirja k sebi in mu ni mar, da diši po hlevu.

»Tu pa tiči skrivnost! To bodo župljani kar zijali od presenečenja, jaz pa sem se že nazijal,« si je govoril in šel hitro po naročeno.

Prinesel je poln krožnik in ga postavil pred Jerneja: »Tako, Jernej! Malo podlage, da boš laže pil — pij pa na zdravje in srečo tega gospoda! Kak litrček bom pa še jaz primaknil!« Jernej se je čudil, odkod naenkrat tolika dobrota. Medtem ko je praznil krožnik, si je mislil: »to naj bi že bilo, da plača tujec za jed in vino — toda kdo je naročil žganje, dnevno frakelj, ali dva? Morda tujec?«

Krčmar se je šalil in pil, tujec pa je samo Jerneja ogledoval. Posebno Jernejev kazalec, v loku nagnjen k sredincu, je zbudil njegovo pozornost.

»Da, pravi bo! Oče! Njegov glas, njegova postava, kazalec — sodim, da se ne motim,« je pri sebi ugotovil tujec in vstal: »Gospod krčmar, dajte Jerneju jesti in piti, kolikor si poželi — za nekaj časa vaju pustim sama.« Tako se je oprostil in šel v hlev k Rabiju.

Odstraniti se je moral, kajti preveč je trpel ob pogledu na zapuščenega očeta. Ko je stopil v hlev, je Rabi veselo zarezgetal, tujec je objel konjiča in mu pričel tožiti: »Rabi, moje srce je veselo, a obenem žalostno ... žalostno zato, ker je našlo v tako bednem stanju očeta in mater. Rabi, tebi zaupam, da ju niti en dan ne pustim več v bedi! Ne bom se skrival! Naj izve Srednja vas in vsa Bohinjska dolina, kdo je moj oče in katera mi je mati! Ne bom se ju sramoval! Podle duše je bil njen oče, da ji je prizadel toliko trpljenja. Če bi še živel, to bi ga jaz oštel! Brez čuta je bil, brez ponosa — ni se upal pogledati resnici v oči! Jaz pa ne prikrivam: srednjevaški pastir je moj oče, mati pa zapuščena sirota. Pokorila se je očetu, in je bilo vse njeno življenje uničeno.«

Globoko je vzdihnil in se naslonil na svojo zvesto živalco. Kakor da bi razumel gospodarjevo bol, je tudi konj povesil glavo.

»Rabi, trpela sva, ker sva tako naglo potovala, a zdaj bo trpljenja konec,« je nadaljeval. »Postavili si bomo za te kraje primerno hišico in bomo združeni v slogi živeli ...«

Ker se tujec le predolgo ni vrnil, je šel krčmar gledat, kje je obtičal. Našel ga je v hlevu, slonečega na konju.

»Gospod, ali vam je slabo?« je vprašal.

»Ne, slabo mi ni. Le s konjičem se tako dobro razumeva. Če ne pridem k njemu, se kar jezi. Še malo ga bom očistil,« je odvrnil tujec z negotovim glasom.

»Gospod, konja bo že moj hlapec očistil. Pojdite v hišo, da se ne onesnažite.«

»No, pa pojdiva!«

Ko sta stopila v vežo, je Jernej [illegible] negotovega koraka proti njima: »G[illegible] [illegible]j se vam pa najlepše zahvalim za dob[illegible] Prvič v življenju sem se napil in najedel na tuj račun, da se mi ni zatikalo. Vem, da ni dostojno, da sem izkoristil vašo gostoljubnost; toda neki notranji glas mi je šepetal in me vzpodbujal, da sem se napil vina na vaš račun,« je dejal Jernej z na-

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Mesni zavitek. Napravi trd sneg, rahlo primešaj rumenjak, nekoliko soli in 6—7 dkg moke. Razmaži po dobro namazanem, z moko poštupanem pekaču. Ko je že rumeno, a še mehko, namaži povrhu s sledečim nadevom: ostanke kakršnegakoli mesa sesekljaj ali zmelji, primešaj malo namočene žemlje ali kruha, osoli in prepraži na zarumeneli čebuli. Dodaj tudi sesekljanega zelenega peteršilja. Ko se ohladi, primešaj 1 rumenjak in enega beljaka sneg. Delaj hitro, da se pecivo ne shladi. Zavij in postavi še za par minut v pečico. Potem nareži zavitek na rezine in ga daj k čisti juhi na mizo.

Zdrobov kipnik za juho. Skuhaj na mleku dve polni žlici pšeničnega zdroba; ko se ohladi, mora biti precej gost. Primešaj eno celo jajce, 1 rumenjak, sneg enega beljaka, prav malo soli in začini z muškatovim oreškom. Deni v dobro namazan, z drobtinami posipan kalup in kuhaj v sopari približno 1 uro. Potem zvrni kipnik na krožnik, zreži ga na rezine in daj k čisti goveji ali postni juhi.

•

„Doma se tuči, v šoli ne zna!"

Šolska vrata so se spet odprla in mladina pridno obiskuje šolo. Prav vesela je, da lahko kljub šestemu letu vojne redno nadaljuje pouk. Zlasti v začetku, ko je še polna zdravih sil, nabranih med počitnicami, je razigrana, počasi pa postaja nekaterim uk vedno težavnejši. To povzroča materam nemalo skrbi.

»Ves čas se doma uči, v šoli pa ne zna!«

S temi besedami pride mati k učitelju in nadaljuje: »Komaj odloži žlico, mora sesti h knjigam in neprenehoma se uči cele ure, nikamor ga ne pustim, niti na sprehod.«

»Gospa,« povzame učitelj, »to je slabo. Nihče, posebno pa otrok ne zdrži nepretrgoma nekaj ur pri duševnem delu. Če kljub temu pri knjigah sedi, so njegove misli bogve kje. Zato storite takole: po obedu naj ima nekaj časa mir, potem pa se naj uči zdržema samo po pol ure, vedno s kratkimi odmori. Učiti se mora nemoteno in pametno, za vsak predmet na svoj način. Pesmi se bo učil na glas, drugod mu bo morda svinčnik podpiral spomin. Zvečer, zlasti zjutraj naj vse na kratko ponovi. Važno je, da si čas dobro razdeli in da ne pusti vsega za zadnji dan. Dobro je tudi, če kak predmet, ki ga je v šoli morda s težavo doumel, doma pod svežim vtisom takoj na hitro ponovi, bodisi prebere ali premisli. Polovico dela pa si bo prihranil, če bo v šoli pouku pazno sledil, kar se mu bo tem laže posrečilo, če se bo vedno sproti učil, da ne bo nobenih vrzeli v njegovem znanju. Pa ne imejte ga kakor jetnika, vsak dan naj gre po eno uro na sprehod, da ostane telesno čil. In pustite mu njegove zabave, da se razvedri, in tudi primerno leposlovno branje, da si obogati duha. Telesno in duševno zdrav otrok, ki ima svoj red, se bo nedvomno lepo razvijal v šoli kakor tudi pozneje v poklicu.«

Nega in prehrana našega dojenčka

Nego novorojenčka prevzame po porodu navadno babica, ki ga okopje in očisti plodne vode iz ust in ušes in po predpisih vkaplja v oči kapljice, ki očuvajo otroka težke očesne bolezni, ki se je lahko naleze med porodom pri bolni materi. Popek, ki ga je babica povila s čistim povojem, mora biti povit, dokler se ne posuši in ne odpade popkovina. To traja približno 5 do 6 dni. V tem času otroka ne kopljemo, temveč ga samo umivamo in pri tem pazimo, da ostane popek vedno suh. Šele ko je popek zdrav, se začne redno kopanje dojenčka. Otroka kopljemo vsak dan in dobro je, da se mati navadi na red, ki dobro dene otroku tudi v vzgojnem oziru, t. j. da kopije otroka vedno ob istem času in to zvečer ali zjutraj, kakor ji pač bolj čas dopušča.

Zapomnimo si že zdaj, da je glavno pravilo, če hočemo, da nam bo otrok uspeval in da bo zdrav, red in snaga!

Že vem, da bo marsikatera pomislila in se spomnila besed, ki jih je slišala, da otroka voda »cera«, da ga »vzame«, da otroka ni dobro vsak dan kopati. Vraže so to, in kogar bomo slišale, ki nam bo to modrost nasvetoval, mu bomo odgovorile: snaga nas vodi do zdravja, nesnaga v bolezen! Le pomislimo, otrok je ves dan zavit v plenice, moči in poblati se, koža mu izločuje vodo in maščobo, kako dobro mu bo storila in osvežila čistilna kopelj in sveže perilo. Otrok bo bolj živahen, rad bo spal in ne bo sitnaril po posteljici. Vsaka mati, ki ima rada svojega otroka in mu dobro želi, si bo tudi pri obilnem delu našla pol ure časa in okopala vsak dan svojega otročička!

Kaj rabimo in kaj si moramo pripraviti za kopel dojenčka? Pred vsem seveda posodo — kopalno kad, ki je lahko lesena ali pločevinasta. Kopalna kad naj služi samo otroku, ne pa za namakanje in pranje različnega perila in umivanje druge umazanije. Za kopanje moramo pripraviti milo in krpico za umivanje ter perilo — srajčke in plenice — za otroka po kopelji. Otroku umijemo obraz, ušesa in nosek izven kadi. Dobro je, kjer to lahko, da si pripravimo v ta namen vato, iz katere se napravijo svaljki za nosnice in ušesa. Važno je, da otroku vsak dan izčistimo nosek.

Otroku se sicer nosek zamaši s posušeno nosno sluzjo in mu ovira dihanje in te imamo sitnega otroka, mati pa misli, da ga zavija po trebuhu.

Toploto vode merimo, kjer je to mogoče, najbolj sigurno z vodnim toplomerom, ki mora pokazati okoli 35° do 36° C; kjer tega ni, pa s komolcem roke. Ta nam je najboljši pripomoček, ker je občutljiv in takoj občutimo, ali je voda premrzla ali prevroča. Z vodo ne smemo šteditI. Vzamemo je toliko, da je otrok v vodi, le glavico mu držimo z levo roko ven. Otroka primeš z levo roko čez hrbet pod levo pazduho za levo ramo, tako da glavica leži na roki pod komolcem, z desno roko pa umivamo otroka s krpico, ki jo sproti namilimo z milom, kakršnega pač imamo pri hiši. Vsako milo je dobro. Pri kopanju moramo paziti predvsem na teme glave, da ga dobro očistimo, ker sicer bodo nastale temance. Temance, to so zopet stvar, o katerih je toliko besed. Videla sem že otroka s temanci kot hrastova skorja, izpod njih pa je smrdelo že od daleč. Pa sem slišala modrovati staro ženico: otrok mora imeti temance, drugače ima mehko glavo in ne bo mogel nositi škafov na glavi, ali pa: temance mora otrok imeti, Bog varuj, da bi mu jih odpravila, bo bolan!

Pa si poglejmo: kaj pa so prav za prav temance? Na kratko: nesnaga!

Na temenu izločena koža precej maščobe, ki se s prahom in nesnago zlepi, pa imamo temance. Torej proč s temanci in babjimi vražami! Kako se mi smilijo otroci, ki jih vidim po kmetskih hišah s temanci, ko jim lepijo na glavi in povzročajo srbenje. Otrokova glava mora biti čista! Te dosežemo, če otroka vsak dan redno kopamo z milom, če pa je otrok zapuščen in so se mu naredile temance, jih odpravimo na sledeč način: čisto platneno krpo namočimo v olje in pustimo čez noč pod kapico na glavi, zjutraj glavo skopamo s toplo vodo in milom; če ni prvič dobro, ponovimo še enkrat in v dveh dneh imamo čistega otroka. Predvsem pa pazimo, da čistimo otroka sproti!

Pri kopanju pazimo na gube pod pazduho in med nogicami, da povsod očistimo nesnago. Kopelj naj traja 4 do 5 minut. Po kopelji otroka obrišemo, pazimo, da ja posušimo vodo med gubami — pod vratom, pazduho, nogami, kajti dostikrat postane od tega rdeča vneta koža, ker tam zastaja voda, ki se po kopelji dobro ne posuši. Ust otroku ne smemo prati. Otrokova usta so čista, prihranimo si to delo za kasneje, ko bo otrok imel zobe! Posipalni prašek rabimo, če hočemo kožo temeljito posušiti vode. Posipamo ga med gube na tanko in izbrišemo. Okopanega otroka oblečemo in povijemo v plenice ter položimo v posteljico spat. —ža.

---

smehom in se nekajkrat hitro prestopil, da se je ujel, ker ga je vino zaneslo.

»Kaj račun! Sedite nazaj in popijte še kaj —, samo če vam ne škodi,« je svetoval tujec.

»Ne, dolžnost je dolžnost! Čaka me delo,« je Jernej resno zavrnil tujca in mu podal roko.

»I, Jernej, pa si vzemite za danes dopust!«

»Ako to storim, bo z menoj vred na dopustu tudi tobak. Kajti če ostanem tu, mi župan ne bo kupil tobaka...«

»Vam ga pa jaz kupim, več kakor vam ga privošči župan.«

»Nemara se res kmalu vrnem nazaj,« je rekel Jernej in se odzibal.

Ta čas, ko je bil tujec v hlevu, se je bilo nabralo nekaj gostov v veži. Tudi taki so prišli, ki dotlej še niso prestopili praga krčme. Hitro se je razneslo po vasi, da je prišel imovit tujec. Celo župnik je prišel in si naročil čaj z rumom, ker je bil malce prehlajen. Stal je pri trohneli mizici in skrivaj opazoval tujca.

Tujec je bil malce v zadregi, ker so se vsi le vanj ozirali. Komaj se je vsedel, je obstrmel — vstopila je stara Magdalena.

»Pozdravljena, Magdalena!« jo je pozdravil krčmar.

»Magdalena,« si je ponovil tujec in vprašujoče zri v krčmarja.

Krčmar mu je samo prikimal.

»Torej, to je moja mati,« si je mislil in gledal za njo. Da bi zakril svojo razburjenost, si je prižgal cigaro.

Krčmar je šel k Magdaleni in ji šepetaje dejal: »Magdalena, od tega trenutka dalje imaš pri meni hrano na izbiro! Kar koli si boš želela, vse ti bom prinesel, drugo ti bom pozneje povedal, ko bova sama,« je pripomnil.

Magdalena je pač dobro poznala krčmarja, ker se še nikoli ni šalil z njo in mu je verjela, da je tudi to pot govoril resnico, zato mu je odločno odvrnila: »Če je pa tako, mi prinesi belega kruha ini kavo!«

Krčmar je šel po naročeno, Magdalena se je pa čudila, zakaj je vse polno ljudi. Ozirala se je, kje bi bil še zanjo prostor, toda vse je bilo zasedeno. Sicer je bil pri veliki mizi še prostor, a tja ni šla, ker je spoznala gospoda, ki jo je bil ponoči prebudil. »Med gospodo se pa ne bom mešala,« si je mislila in se vsedla na stopnice. »Jernejevo mesto sem zasedla,« je polglasno zamrmrala.

Ker je krčmar vedel, da je Magdaleni sir čez vse, ji ga je kar sam dal poleg kave in kruha. »Saj ga bo tujec plačal,« si je mislil in prožil Magdaleni krožnik. »Tako, Magdalena, zdaj se pa le pokrepčaj, tudi vina ti bom dal,« ji je šepnil.

Tudi Magdalena se je začudila, kakor Jernej, odkod je prišla vsa ta dobrota. Tujec je nepremično zrl Magdaleno. V mesečnem siju je prvič videl njeno obličje, a zdaj jo je gledal pri dnevni svetlobi. Z največjo težavo se je obvladoval, da ni pričel ihteti, ker je zrl v tako revno bitje. Bila je malo sključena. Telesno in duševno trpljenje ji je stisnilo palico v roke. Na glavi je imela črno volneno ruto, kot znak žalovanja. Modrček je imela zakrpan, iz rjavega sukna, krilo pa iz grobega domačega platna. Njeno obličje pri pričalo, da je trpela vse življenje.

Tujcu je krvavelo srce. Nikakor ni mogel doumeti, da bi bila njegova mati tako zapuščena, da je morala še to bore hrano uživati na stopnicah kakor beračica.

Župnik je s kretnjo glave mignil proti tujcu, vprašujoč krčmarja, kdo je.

Krčmar je zmignil z rameni in stopil k župniku. V tistem trenutku je naš znanec vstal, ker se ni mogel več obvladovati. Planil je k materi in vzkliknil: »Mati, moja mamica, pojdite k mizi, k meni, zdaj niste več beračica!«

Vzdignil jo je v naročje. Za trenutek se je zazrl v njene otožne, prestrašene oči. Nato jo je prižel k sebi in jo poljubljajoč zanesel k svoji mizi. Posadil jo je na klop in sédel poleg nje. Z desnico jo je prijel okoli vratu, a z levico ji je gladil velo lice.

Magdaleno je spreletelo po vsem telesu; srce ji je domala zastalo. Toliko presenečenje bi bilo zanjo kmalu usodno. Skoraj v omedlevici je bila. Ko se je malo znašla, ji je bila prva skrb: »Kaj poreko ljudje, — župnik?« Mižala je in se ni upala odpreti oči. Sramovala se je ljudi in župnika... Zamislila se je, kdo bi mu bil pač povedal, da je ona njegova mati.

Sama niti za trenutek ni podvomila, da bi bila pomota in da to ne bi bil njen sin. Takoj ko je stal pred njo in jo imenoval mati, je njeno materinsko srce spoznalo v njem sina, kljub temu, da ga je morala zapustiti, ko mu je bilo šele osem mesecev. Odtlej ga ni nikoli več videla, a zdaj je štel eno in petdeset let.

Oba sta obsedela in molčala.

Gostje so kar obstali in zijali od presenečenja, le krčmar se je vedel brezbrižno, kakor da bi mu bilo vse to že zdavnaj znano. Nasmehnil se je, a obenem so mu pritekle solze. Ganilo ga je do srca, ker je tujec tako odločno pripoznal Magdaleno za svojo mater, čeprav je v tako bednem stanju.

»Še ima svet poštene in odkritosrčne ljudi!« je naglasil krčmar in hotel iti mimo župnika k našemu znancu. Toda župnik ga je prijel za roko in ga domala s silo vedel v kuhinjo.

»Pustite me, gospod župnik!« se je branil krčmar. »Naj uživam še jaz srečo sina in matere — sina, ki ga nima naša dolina!«

A župnik ni popustil. Ves je bil zmeden ob tem ganljivem prizoru. Kajti Magdaleno je poznal še kot dekle, a se ni spominjal, da bi imela kakega sina. Sicer je rodila enega med nesrečnim zakonom, toda se je dobro spominjal, da je takoj po krstu umrl.

»Vseskozi je bila brez otrok, verna in poštena,« je ugotovil. »Jože, saj ne more biti vse to resnica, pomota je — kako misliš ti?« je vprašal župnik kar v eni sapi.

»Gospod župnik, nikake pomote ni — naša

PO SVETU

× **Množični umor pripadnikov nemške manjšine na Slovaškem.** 24. septembra je vsebovalo poročilo nemškega vrhovnega poveljstva zaključno sporočilo o uspešnem boju proti boljševiškim tolpam v severnovzhodni Slovaški, pri katerih so zajeli preko 40 sovjetskih komisarjev. Tudi prebivalstvo Slovaške je spoznalo pri teh boljševiških nemirih zloglasne rabeljske metode. Posebno velja to za nemško narodno manjšino, ki je morala doprinesti težke krvne žrtve. Tako javlja vodstvo nemške narodne manjšine, da so na območju nemškega jezikovnega otoka pri Kremnitzu boljševiki odvlekli približno 2000 Nemcev in jih večinoma pomorili. Pri Glaserhau so našli množične grobove. V nekem takem množičnem grobu leži 187 pripadnikov nemške narodne manjšine. V občini Glaserhau je danes izmed 1200 mož samo še 41. V občini Kloster so tamkajšnje nemške rodbine popolnoma iztrebili.

× **»Le Havra ni več«.** Velikega francoskega pristaniškega mesta Le Havra ni več in pod njegovimi razvalinami leži še pokopanih na tisoče trupel, so javili francoski časnikarji, ki so spremljali generala de Gaulla na njegovi poti v Normandijo. Zaradi zavezniških letalskih napadov in velepožarov nastale izgube med civilnim prebivalstvom znašajo približno 20.000 ljudi. Vsak dan odkopljejo izpod razvalin še nove žrtve. Le Havre je brez elektrike in vode.

× **Angleži v Bukarešti.** Kakor javlja britanska poročevalska služba, so v Londonu uradno sporočili, da so prispeli v Bukarešto prvi člani britanskega odposlanstva zavezniške nadzorne komisije za Rumunijo, kakor je to določeno v pogojih premirja za Rumunijo. Odposlanstvo vodi letalski podmaršal Stevenson. Odposlanstvo je takoj pričelo z uradnim delovanjem. Prav tako je prispel v Rumunijo in pričel s svojim delom tudi novoimenovani politični zastopnik Anglije Le Rougetel.

× **Američani so morali porušiti lastno letališče na Kitajskem.** Spričo japonskih uspehov na Kitajskem in skorajšnjega padca Kvejlina, koder so zgradili Američani veliko letališče, je moral ameriški list »Time« priznati japonsko premoč na kopnem. List se pritožuje, da so vtaknile Združene države v naprave tega važnega letališča, ki ga morajo zaradi umika porušiti, kar 70 milijonov dolarjev. Dosedanji potek bitk je prinesel Japoncem po odstranitvi ogrožanja s strani ameriških bombnikov važno oskrbovalno cesto ter je privedel do uničenja najboljših čunkinško-kitajskih divizij in omajanja Čangkajškovega režima.

Shranjevanje jesenskih pridelkov

Jesenski pridelki so dozoreli. Čas je, da jih pred nastopom hujšega mraza in slabega vremena spravimo na varno. Prostori za shranjevanje morajo biti dobro zavarovani pred mrazom, zračni in suhi. Najboljše so kleti. Ker pa nima vsakdo prostorne kleti, da bi vanjo lahko spravil vse pridelke, si mora pomagati z zasilnimi prostori. Vendar morajo biti vsi prostori taki, da se pridelki, ki jih spravimo vanje, ne pokvarijo; obenem naj bodo ob velikem snegu zlahka dostopni. V ta namen si izberemo na vrtu prostor, ki je pred mrzlimi vetrovi nekoliko v zavetju in v bližini poti. Tam si namreč naredimo zasipnice za repo, kolerabo, peso in korenje. Skopljemo jarek, kamor vložimo solato, ter ga ob straneh obložimo z deskami, da se zemlja ne siplje nanjo. Tudi pokrov naj bo močan, sicer nam v deževnem vremenu zateka voda na solato. Ohrovt in zelje vložimo na isti način. Le za peteršilj in zeleno si pripravimo zaboje, ako nimamo na vrtu zaprte grede.

Ureditev zasipnice je kaj enostavna. Za solato skopljemo 20 do 25 cm globok, 80 do 100 cm širok in po potrebi dolg jarek, ki ga obložimo z deskami. Solata mora biti popolnoma suha. Kar je gnilih in rumenih listov, jih moramo obrati takrat, ko vlagamo. Solato postavljamo eno poleg druge in ne zasipljemo z zemljo. Tudi stiskati jo ne smemo, sicer nam prične predčasno gniti. Ob večerih, ob slabem in mrzlem vremenu jo pokrivamo s pokrovom, drugače pa naj bo odkrita, da ne prične prehitro rumeneti.

Za zelje skopljemo nekoliko globlji jarek, vendar naj glave gledajo 10 do 15 cm iz jarka. Kapusnice populimo (ne porežemo!) in jih vložimo eno poleg druge. Glave pokrijemo z listjem.

Korenje in druge gomolje spravimo prav tako, le da jih povrhu pokrijemo z 20 do 25 cm debelo plastjo zemlje, ki korenje varuje pred mrazom.

Ko smo vse pridelke pospravili, očistimo ves vrt, listje ter vse ostale odpadke zvozimo na prostor, ki smo ga določili za to. Tudi si pripravimo kompost za prihodnje leto.

Ako hočemo, da nam bo zemlja naslednje leto dobro rodila, jo moramo sedaj dobro pognojiti in pred nastopom mraza globoko prekopati, ker le če zemlja čez zimo premrzne, je spomladi lepo sipka. Kjer smo naredili v jeseni praho, spomladi zemljo poravnamo in nič ne prekopljemo.

Najboljša obramba pred mrazom

Dva srbska raziskovalca življenjskih pojavov sta se že pred leti ukvarjala s poizkusi, s katerimi naj bi ugotovila, kako velika je zaščitna toplotna moč perja in dlake. Pri poizkusih sta uporabljala steklene posode, oblečene v kožo, potem pa sta opazovala, kako hitro se ohlaja topla voda, ki je v posodi.

Kot primerjalno enoto sta vzela potrebni čas, da se voda ohladi do 5 stopinj Celzija, počenši pri 30 stopinjah Celzija. Najprej sta opazovala, kako hitro se voda ohladi, kadar posoda ni oblečena. Potem pa sta opazovala pod istimi pogoji in okolnostimi ohlajenje vode, ko sta bila posodo oblekla v tkanino. Videla sta, da je takrat, ko je bila posoda »gola«, voda potrebovala 33 minut, preden se je ohladila na 5 stopinj Celzija, dočim je voda v posodi, oblečeni v volneno prevleko, ki se ji je tesno prilegala, potrebovala precej več — 53 minut, da se je ohladila do iste stopinje. Zaščitna moč tkanine je torej enaka 53:33 = 1.60. Učenjaka sta pri kožah ugotovila tele zaščitne koeficiente: pri koži jagnjeta 2.66, pri zajčji koži 2.22, pri petelinjem perju 2.66, pri perju domače race 2.88.

Te poizkuse sta delala v mirnem in suhem prostoru. Pokazali pa so med drugim tudi to, da veter in dež skoro nič ne vplivata na zaščitno moč perja, dočim se pri jagnjetovi in zajčji koži zaščitna moč zmanjša za okrog 40%. Potem sta delala poizkuse pod vodo. Posodo, oblečeno v kožo, sta potopila v vodo in opazovala, kako hitro se ohlajenje vrši pod vodno površino. Voda je imela stalno toploto. Ugotovila sta, da se voda v posodi, oblečeni v perje domače race ali pa kake vodne ptice, katere perje se ne zmoči, šestkrat hitreje ohladi kakor nad vodo. Če pa sta posodo oblekla v kurje perje, ki se zmoči, sta videla, da se voda v posodi za približno petnajstkrat hitreje ohladi kakor na zraku.

Nastane pa še vprašanje, ali je vseeno, ali je površnik tako narejen, da je koža krzna na zunanji ali pa notranji strani. Ali je v tem primeru zaščitna moč enaka? Pri poizkusih z ovčjo kožo sta ta dva znanstvenika ugotovila sledeče: kadar je dlaka na notranji strani in k posodi pritisnjena, je zaščitna moč slabejša. Ko spustimo med kožo in posodo plast zraka, je zaščitna moč za približno 15% večja, kakor pa, kadar je dlaka na zunanji strani. Iz tega torej sledi, da smo proti mrazu vedno bolj zavarovani, če je krznena obleka narejena tako, da je dlaka obrnjena navzven.

× **Suša na Kitajskem.** »Central News« poroča iz Čunkinga, da so poleti suša, kobilice in viharji opustošili obsežna ozemlja čunkinške pokrajine Anhuej. Prebivalstvo čaka lakota, ker bo krila letina le 30 do 35% potreb. Pokrajinska vlada je nujno zaprosila Čunking za pomoč.

Magdalena je mati temu gospodu. Toda najvažnejše šele pride na vrsto,« je namignil krčmar.

»Jože, ne obnašaj se tako skrivnostno — ti menda več veš, kakor mi drugi.«

Krčmar se je nasmehnil.

»No, ali ne boš povedal?« je vprašal župnik in še trdneje prijel krčmarjevo roko.

»Gospod župnik, nič točnega ne vem, toda...«

»No, govori naprej!« je silil vanj župnik.

»Ponavljam vam, da nič točnega ne vem — samo sumim...«

»Nu, pa mi izdaj svojo sumnjo!«

»Gospod župnik, čez tri dni vam bom vse povedal, dotlej me pa ne izpraašujte — morda vam bo Magdalena kar sama povedala.«

»Jože, če bi mi Magdalena mislila to sama povedati, bi mi bila že zdavnaj — ničesar ne bom zvedel od nje...«

»Prav,« mu je segel v besedo, »če vam ne bo povedala sama, vam bom pa jaz — kakor sem vam dejal: čez tri dni!«

»Jože, boš mož beseda?«

»Da, gospod župnik! Zdaj me pa pustite, da grem k svojemu gostu!«

Dasi ne rad, ga je župnik izpustil in se zamislil: »Saj je v vasi kar cel trop od Magdalene starejših ljudi, pa mi ni še nihče črhnil niti besedice, da bi imela sina.«

Ni se bilo župniku čuditi, da je premišljeval samo o Magdaleni, saj je tu duše pasel že nad tri in petdeset let.

»Ne, ne bom si ubijal starih možgan — to zadevo naj reši sam ljubi Bog, jaz ji nisem kos,« si je govoril in hotel oditi domov. Toda ko je odprl kuhinjska vrata, se mu je kar zameglilo pred očmi. Vsa veža je bila nabito polna vaščanov. Ženske, otroci, moški; vse je bilo namešano. Župnik se skoraj ni mogel preriti skozi gnečo. Pričel je z blago besedo karati vaščane, da je grdo, ker so tako radovedni, in da naj gredo domov, da bo vsaj on lahko šel, kamor je namenjen.

Malce so vaščani oklevali, naposled so pa le začeli drug za drugim odhajati.

Župnik je razprostrl roke, da bi nihče ne zaostal v veži. Krčmarjeva žena je pa stala na tretji stopnici, da je lahko preko drugih radovednežev opazovala mater in sina. Ko je župnik zaprl vrata za zadnjim radovednežem, je tudi ona zapustila svoje vzvišeno mesto in pristopila k mizi. Naš znanec je še vedno držal mater okoli vratu. Mati je slonela na njem in še kar mižala. Prehudo je bilo presenečenje za njena leta. Vrh tega jo je žgala zavest, ker so jo vsi vaščani imeli za pošteno, a zdaj so tako nenadno izvedeli, da ima nezakonskega sina.

»Zakaj nisem prej umrla!« si je želela. Počasi je dvignila roke in si pomela oči, kakor da bi se hotela prepričati, ali je vse to resnica, ali le sanja. Razklenila je sive, dolge trepalnice in dvoje malih, plašnih oči se je zastrmelo v župnika. Vidno se je razburila in zopet zatisnila oči. Njen sin pa ni videl okolice. Dihal je mirno, sproščeno, in zrl v mater. V njegovih očeh je bil pokoj.

Sanjal je o materini mladosti. Le včasih so se mu ustnice zganile, kakor da bi hotele nekaj reči. Kdaj pa kdaj se je komaj vidno nasmehnil. Nekaj vdanega je odsevalo v njem, nekaj dobrega, pred čemer so vsi imeli spoštovanje.

Župnik je od strani opazoval naša znanca. Primerjal ju je, če sta si kaj podobna.

»V ničemer ne,« je ugotovil. »Toda, kje sem nekoč — zdavnaj že, videl ta obraz, te znane oči? Znan mi je ta tujec; ali videl ga še nisem, to sem si gotov,« je ugotovil in hotel oditi. Pa je krčmarjeva žena pričela kriliti z rokami: »Joj, joj, častiti, kdo bi si bil kaj takega mislil od tako poštene Magdalene! Da je imela v tujini sina!...«

Krčmar je zaškrtal z zobmi in si že pritrdil klobuk: »Molči, vražja baba!« je zakričal, prijel ženo okoli pasu in jo domala zanesel v kuhinjo. Župniku je bil prizor mučen. Krčmar je zaklenil Uršo v kuhinjo in se vrnil k mizi. Molče je podal našemu znancu roko in mu jo prijateljsko stresel. Nato je položil roko Magdaleni na ramo in dejal: »Magdalena, veseli me, da sem spoznal tvojega velikodušnega sina! Jaz bi nosil glavo pokonci, če bi bil to moj sin!«

Župnk je med tem časom polnil pipo.

»To je naš gospod župnik!« je predstavil krčmar.

Naš znanec je vstal, se poklonil župniku in mu podal roko. »Jernej Košir,« se je predstavil.

»Košir?« se je zavzel župnik. »Saj imate res materino dekliško ime...«

»Da, krstno pa po očetu,« je dejal Košir in se ozrl na mater.

Materi je udarila kri v glavo; zakrila si je obraz z rokami. Krčmar je pogledal župnika, češ, ali vam nisem dejal, da najvažnejše šele pride. Košir si je mislil: »Takoj naj zvedò vse — to bo tudi za mater bolje.«

»Saj menda poznate vaškega pastirja, Jerneja; ta je moj oče!« Te besede je Jernej izgovoril tako preprosto, kakor da bi si napolnil kozarec z vodo. Pri tej novici je pa tudi župnik pozabil zapreti usta in ni takoj prišel k sebi. Krčmar pa je dejal prav važno: »Jaz sem se kmalu znašel! Posebno zaradi tega, ker mi je Jernej često namignil, da on ve, zakaj je vaša mati tako zamišljena. Zdaj pa tudi jaz vem: vedno je mislila samo na vas — da, tako je! In še to: ko sem vas prvič videl, hočem reči slišal, sem trenutno mislil, da imam pred seboj Jerneja — pastirja. In vaša postava, oči...«

»Dobro ste pogodili,« je segel v besedo Košir.

Župnik se je zamislil trideset let nazaj, v dobo, ko je štel vaški pastir domala petdeset let.

»Da, njegov sin je!« je tudi župnik ugotovil in se nasmehnil Magdaleni: »Ti Magdalena ti, kako si speljala vso faro na led!! Pa kako si le to napravila, da nihče v vasi tega ni opazil; to me hudó zanima; a da je Jernej molčal, to mi pa ugaja!«

(Dalje)

LOV ZA ZLATOM

12

Nekateri so pripovedovali o njih cele zgodbe, kakor da so ti zločinci kdaj kakemu revežu v sili pomagali.

Naši znanci pa po nabavi nekaterih svežih živil posebno zato niso vedeli, bi li šli naprej ali ne, ker je bilo že precej pozno popoldne. Največ, kar bi bilo mogoče, bi prišli še kake tri milje dalje, potem pa bi si morali urediti taborišče. A tega ne bi radi. Sedaj je samo vprašanje, kje bi si našli mesta: v hotelu ali boardinghousu.

Že se je hotel Esher ločiti od spremstva, da bi poiskal za vse streho, ko se je pripeljal tudi Lynn s sanmi, ki jih je vleklo sedem psov. Moral je torej biti na stezi tik za Esherjem.

Na saneh je sedela postava, ki ni mogla biti nihče drug kakor druga miss Malony, dasi je bila zavita skoraj kakor šema. Ob krmilu sank je korakal človek, ki si ga je bil najel v Juneauu za pomočnika; vihtel je bič iz mroževine nad psi in jih priganjal z glasnim ‚hi-up!'. Bully pa je hodil za sankami, in ko je šel mimo male skupine, jo je predrzno in zvedavo pogledal.

Mož ob ojesu je vzbudil posebno zanimanje Eileene. Nekaj na njem se ji je zdelo tako znano, dasi ga ni videla v lice, ker mu ga je zakrivala kapuca njegovega ohlapnega nepremočljivega plašča.

»Zdi se mi skoraj, da je to moški, ki mi je pravil o mojem očetu,« je rekla Esherju. »Za gotovo ne vem, podrsava pa ravno tako z nogami. A to skoraj ni mogoče, ker je hotel iti s prvim parnikom proti jugu. Razen tega je bil bogat in bi sedaj ne hodil komu za pomočnika na sever.«

»Kaj, ako bi ga vprašala?« je rekel Esher. »Saj tudi jaz mislim, da se motite, vendar pa je reč tako važna, da morava to za gotovo vedeti. Če je to res tisti človek, potem stavim sto na eno, kakor sveto, da je imel vmes svoje parklje Lynn, in da je vse tisto laž. Sicer ne vem, čemu bi vas Lynn pošiljal na napačno pot, a brez srca in podlo je to. Zdi se mi, da še ni pozabil, kako sem ga na ladji potolkel, oziroma prisilil k porazu. Sedaj bi se menda rad nad vami maščeval. Neumno je to, a kaj hočete od človeka, ki ima samo svojo surovo silo? Razen tega ga je menda tudi nahujskala vaša dvojnica. Vsekakor vam je morala silno zameriti, ker ste vi tudi Eileen Malony.«

Lynnove sani so se med tem ustavile pred bližnjim hotelom, iz katerega je vrišča gramofon gostom za vabo. Lynn sam je vstopil, njegova spremljevalca pa sta ga čakala na cesti. Miss Malony je stopila s sani in je topotala po snegu, da bi se ogrela.

Samo kratko je trajalo, pa se je Lynn že vrnil. Prikimal je dekletu za odgovor na ne izgovorjeno vprašanje in povedal spremljevalcu nekaj besed, ki so temu dale povod, da je pse zopet pognal. Zavili pa so samo okoli vogla na dvorišče, odkoder je šel Lynn s spremljevalko zopet v hotelsko pisarno.

»Lynn ostane to noč tukaj,« je rekel Esher. »Prav bo, se mi zdi, če se ne srečamo z njim. Pojdimo drugam! Potem bom moral najti njegovega spremljevalca, da si ga ogledate. Ako je pravi, vam morda dam priložnost, da se pomenite z njim še enkrat. A sedaj grem iskat prenočišče. Paterson, najbolje bi bilo, ako bi vi ostali tukaj.«

Še preden je mogel Paterson na to kaj reči, jih je že poklical nov človek, ki se je takoj izkazal za Kaneja; lezel je s svojimi sankami po pobočju od luke navzgor. Z njim pa je bil človek, ki ga je Esher spoznal za tujca, s katerim je bil Kane pred pošto v Juneauu menjal nekoliko besed.

»Halo, Kane!« je zaklical Esher, ki ga je srečanje iznenadilo. »Mislil sem, da ste že davno spredi.«

»Včasi prideš prej do cilja, če nekoliko zacstajaš,« je odgovoril Kane po svoji čudni navadi; saj njegove besede so vedno imele poseben pomen. »Ste videli našega prijatelja Lynna? Tik pred menoj je bil.«

»Tamle je v hotelu ‚Pri Whitejevem prelazu'. Pozneje grem tja, da bi nekaj vprašal njegovega pomočnika.«

»Zvečer bom jaz gotovo tudi tam. Prej pa imam še tukaj opravka. Mislim pa, da je bolje, da bi v Lynnovi navzočnosti ne govorila preveč zaupno. Saj bo mogoče, da bom imel kdaj z njim opravka, in ne smem vzbuditi njegovega nezaupanja. Zdi se mi, da ima proti vam predsodek.«

»Roblin ...«

»Kane je moje ime, prosim.«

»Ah, da, spozabil sem se. No, saj me ni nihče slišal. Torej, Kane, želim, da bi vendar bolj jasno govorili. Je morda ta Lynn pravi povod za vašo pot h Klondikeu?«

»Ne, a včasi že zleze komu kaka golazen preko poti. Tako slučajno, veste. In takrat se vedno rad zamislim v vlogo naravoslovca in gledam, kako se giblje in obrača. Najlepše gre to, ako golazen ne sluti, da jo kdo opazuje. Za danes vam povem samo toliko. Če pa vidite Lynna, vedite, da nisem nikdar daleč proč. Sedaj pa zdravo, prijatelj!«

»Še nekaj!«

»Kaj pa?«

»Miss Malony je dobila poročilo od očeta, seveda ne naravnost. V Juneauu ji je zlatokop od Hootalinqua-Creeka, to je zapadno od Forta Jukona, ki je bil tam našel mnogo zlata in se sedaj nameraval s prvim parnikom vrniti na jug, povedal, da ima njen oče tik poleg njegovega bogat delež, ki ga sam obdeluje.«

»Čestitam!« je samo zinil Kane.

»Saj še nisem končal,« je silil Esher naprej. »Čudno je pa to, da miss Eileen sedaj, ko je videla Lynnovega pomočnika, trdi, da bi mogel biti on tisti človek, ki ji je bil to povedal.«

»To pa, to!« je vzkliknil Kane, in obrnivši se k Eileeni jo je vprašal: »Bi spoznali človeka, če bi si ga prav dobro ogledali?«

»Zanesljivo pač ne,« je oklevaje odvrnila, »kajti pod kapo, ki jo je imel preko ušes, in zavoljo odvihanega ovratnika njegovega ovčjega kožuha mu nisem mogla lica dobro videti. Samo njegova hoja se mi je zdela čudna. Ravno tako nerodno je podrsaval kakor sedaj Lynnov možak.«

»To nam ne bo kdo ve kaj koristilo,« je menil Kane ves zamišljen. »Za gotovo bi morali vedeti. No, pa vendar... Dobro, saj se bomo še videli. Zdravo!«

Po teh besedah je odbrzel v smer, kamor je bil njegov spremljevalec že davno izginil za hiše z vprego in sanmi. Esher pa je zavil v nasprotno smer, da bi našel kot za družbo.

IX.

MOŽ, KI IŠČE ZLATO IN GREŠNIKE

Ko je Esher po večerji v hotelu, kjer je našel stanovanje, stopil v bar ‚hotela pri Whitejevem prelazu', je bil večerni obrat že v velikem razmahu. Dasi prostor za tako pionirsko mesto ni bil ravno majhen, je vendar bil poln gostov.

Za dolgo točilnico so stali trije točaji v belih jopičih in predpasnikih, ki seveda niso bili več popolnoma sveži. Imeli so polno dela že zavoljo gostov, ki so se gnetli okoli njih; razen tega pa so morali odpravljati strežnike, ki so švigali k mizam v baru in na plesišču poleg.

V obeh kotih, ki sta bila najdalje od mize, kjer se je točilo, sta bili postavljeni dve mizi za igro; tam so mogli gostje po mili volji gubiti denar: na eni so igrali faraon, na drugi pa ruleto. Okoli miz se je trlo ljudi, takih, ki so sami igrali, in takih, ki so samo zijali. Na obeh mizah so ležali skladi novčanic in posamezno tudi mošnjiči z zlatim prahom, ker nekateri niso imeli časa, da bi ga v baru zamenjali za denar. Lastniki so vsakikrat povedali vsoto, ki jo vlagajo v igro, in če so dobivali, so jim izplačali dobitek z novčanicami; če pa so gubili, so povedali vrednost vsebine mošnjiča, in zopet so dobili svoje v novčanicah, seveda po odbitku izgube. Nihče ni nikdar natanko raziskal, če se vse ujema ali ne. Saj ljudje so igrali velikopotezno. Nemarnost, s katero so gostje gubili znatne vsote, je dokazovala, da je tukaj obilo denarja in tudi priložnosti, priti do njega.

Vkljub temu pa je bilo okrog obeh igralnic še precej mirno; vse je šepetalo, le croupier je enolično in na glas klical svoj »Place your stakes, gentlemen!« in »Time!«.

Najzanimivejša slika pa so bili gostje sami. Dasi so imeli skoraj vsi silno grobo, okorno in večinoma tudi že močno zdelano zimsko obleko, tako da so zavoljo boljše noše vzbujali pozornost le redki, je zvedavo oko v tej omejitvi možnosti vendar našlo tipe, ki so naravnost silili k proučevanju.

Večinoma so bile to postave, ki bi jim v civiliziranih krajih natakar stisnil dvajsetico in jih nujno zaprosil, da bi hitro izginile, ... pa takoj. Tu se je moglo opažati, da so često ravno najbolj oguljene in povaljane goste častili s spoštovanjem, ki je bilo v pravem razmerju z vsotami, ki so jih tod razmetavali. Če bi sodili po zunanji osebnosti takih gostov, ki se je lepo ujemala z zanikrno obleko, namreč po dolgih razmrščenih laseh, že davno neobritih in od dela in pomanjkanja udrtih licih, bi morali misliti, da so to ljudje, ki so šele komaj prišli iz daljnih lovišč ali z zlatonosnih poljan in še niso imeli časa, da bi se primerno uredili za človeško družbo.

Drugim pa se je videlo, da so samo mimogrede tukaj. Bili so še čisto novi za to deželo, njih obrazi so bili še sveži in obleka je bila zavoljo poti iz Juneaua, ki je po tukajšnjih merilih res prav kratka, še premalo obrabljena.

Razen teh so bili tukaj trgovci in obrtniki iz mesta, večinoma rejeni in s seboj zadovoljni ljudje, ki vedo, da imajo vsak dan svojo dobro obloženo mizo. Med nje so se mešali delavci železniške družbe. Posamezniki so bili mirni ljudje, ki jih je prignala želja, da bi kaj slišali in imeli kako spremembo. Večini pa se je že na obrazu poznalo, da so ga prišli lomit; in to je mnogi opravil tako temeljito, da je potem štirinajst dni piskal v revščini in kesu.

Poleg vseh drugih si mogel opaziti tudi mlade intelektualce:

(Dalje)

SMEŠNICE

AMERIŠKI OGLAS

V velikem ameriškem dnevniku se je med drugimi oglasi bralo:

»V globoki žalosti sporočam svojim prijateljem in znancem, da je moja nepozabna žena umrla za posledicami težkega poroda. Za svojega novorojenega sina iščem dojiljo, dokler ne najdem nove, dražestne in mlade življenjske tovarišice z doto 100.000 dolarjev, ki so mi potrebni za vodstvo podjetja, s čimer sporočam odjemalcem, da sem se odločil za razprodajo po izredno nizkih cenah, ker se selim v svojo novo hišo na cesti št. 12, v kateri je še nekaj praznih stanovanj po 500 dolarjev na leto in za katero iščem zanesljivega vratarja.«

ŠE EN TAK OGLAS

Ameriška tvrdka Goodwon & Comp. postavi vsakemu, ki umre v visoki starosti na lastne stroške lep nagrobnik. Pogoj je edino ta, da kandidat ne nasprotuje oglasu, ki se glasi takole:

»Tukaj počiva John Smith (ali kakor se pač mož piše). Umrl je v 82. letu svojega blagoslovljenega življenja. Da je doživel tako visoko starost, je še po smrti hvaležen zdravilnim kroglicam tvrdke Goodwon & Comp., ki jih je redno užival.«

POJASNILO

Dva mlada zakonca sta šla v nedeljo zvečer v restavracijo. Ko sta večerjala, je šla skozi restavracijo lepa, vitka dama. Nasmehnila se je mlademu soprogu.

»Kdo je ta ženska?« je strogo vprašala mlada soproga.

»Oh, draga, nikar me ne vprašuj, kdo je to. Imel sem dovolj muke, da sem njej razložil, kdo si ti! «

POGOVOR MED ZAKONSKIMI MOŽMI

»Ali si ti spoznal svojo ženo dosti prej, preden sta se poročila?«

»Oh, ko bi jo bil spoznal vsaj en dan pred poroko. Toda spoznal sem jo na žalost šele nekaj tednov po poroki!«

DOMALA STA SE LOČILA

Mladi odvetnik dr. B. je nekoliko raztresen. Ko se je nedavno vrnil iz pisarne domov, se je vsedel za svojo pisalno mizo. Tiho je prišla k njemu ženica in ga je poljubila na čelo. On jo je nežno objel in ji rekel: »Tako, zdaj pa napišite samo še dve pismi, gospodična Zora.« Ni dosti manjkalo, pa bi bila odvetnikova žena vložila tožbo za ločitev zakona.

MED ZALJUBLJENCI

»Nikoli nisem ljubil druge ženske kakor tebe!«

»Nesmisel!«

»Ti si luč mojega življenja!«

»To sem že čula.«

Brez tebe ne morem živeti!«

»Ti si tepec!«

»Oh, ko bi ti le mogel dopovedati, kako te ljubim.«

»Mar si res ne moreš izmisliti nič novega?«

»Povej, ljubica, ali bi se poročila z menoj?«

»Nu, vendar, naposled si pa le pravo zinil!«

BISTRO ŽENSKO OKO

»Gospa Katra, ali ste pogledali to damo, ki je pravkar šla mimo naju?«

»Katero? Ali to z barvanimi lasmi, s krivimi zobmi, z luknjo na levi nogavici in s staromodnim klobukom? Ne, gospa, nisem je videla, dokler me niste nanjo opozorili.«

SKRAJSANE URE

Gospod Blažič je opazil, da so glasbene učne ure njegove hčerke vedno krajše. Nekoč je zatorej ustavil učitelja glasbe in ga vprašal, zakaj tako. Učitelj je odgovoril: »Veste gospod Blažič, reč je taka: pozimi so dnevi mnogo krajši kakor poleti, zato je jasno, da morajo biti tudi ure krajše.«

ŠOLSKI RAČUN

Učitelj: »Janček, povej mi: Ako tvoj oče dolguje krojaču 1000 lir, mesarju pa 300 lir, koliko mora potem plačati?«

Janček: »2000 lir.«

Učitelj: »Kako pa to?«

Janček: »Veste, gospod učitelj, jaz sem takoj prištel tudi odvetnikove stroške.«

***

LJUBITELJ DRUŽINE

Goreč privrženec vinske kapljice je pripovedoval prijateljem:

— Res je, da se čej teden pogostokrat oglašam v gostilni. Toda ob nedeljah sem vselej v svojem družinskem krogu.

— To se pravi, da si ob nedeljah vedno doma?

— To ne, pač pa ob nedeljah peljem v gostilno vso svojo družino.

Križanka št. 42

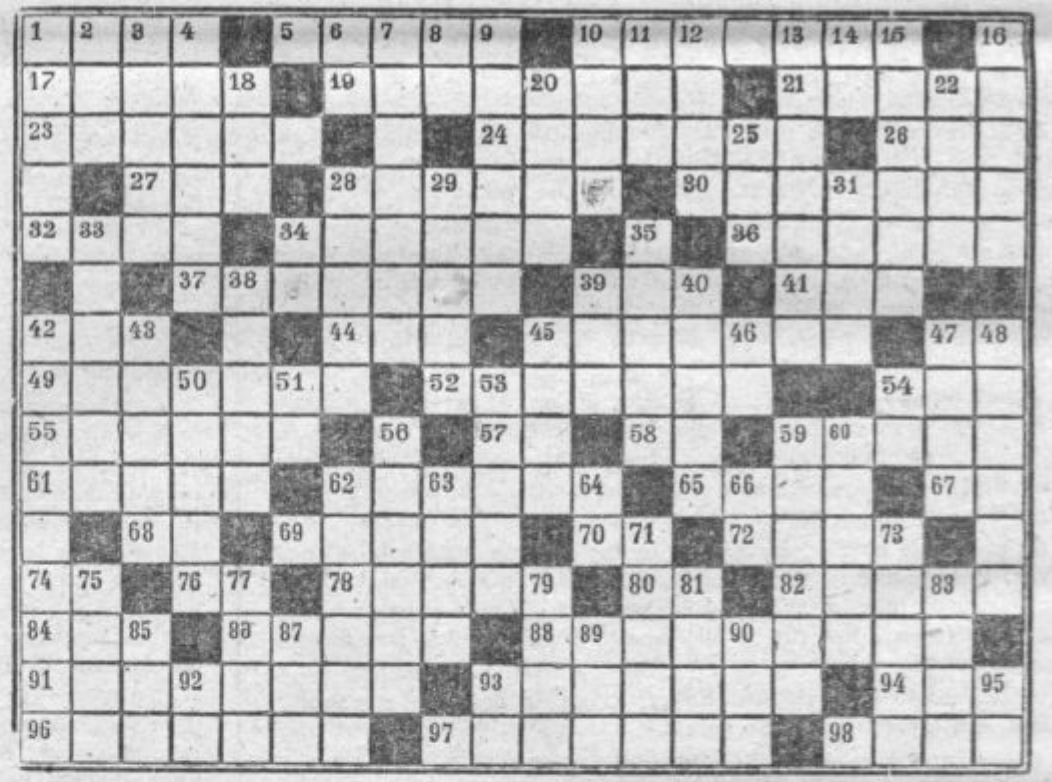

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. najvišje so pokrite s snegom in ledom, 5. odobravanje, tlesk, 10. od začetka, 17. približno, 19. ne živi v središču naselja, 21. mongolsko indijski vladar, 23. mlada dama, 24. odobravanje, navdušeni pozdravi, 26. kaj še, 27. beseda, ki se jo otrok zelo zgodaj nauči, 28. ponižen, domač, 30. neokreten, nespreten, 32. v denarju ali drugem blagu izražene vrednosti, 34. ljubljanski župan, ki je umrl ob izbruhu sedanje vojne, 36. vodna žival, 37. pripadnik svobodnega poklica, 39. lope, gospodarske shrambe, 41. podredni veznik, 42. mlečni izdelek, 44. vodni pojav, 45. vrsta fižola, 47. priprava, studij, 49. izhaja iz prava in moči, 52. latinski sklon, 54. moško ime, 55. snežni plaz, 57. grška črka, 58. pripovedna pesem, 59. gonilni stroj, 61. mesto na Balkanu, 62. je železna srajca, 65. drag kamen, 67. podredni veznik, 68. predlog, 69. priprava na skok, 70. oblika pomožnega glagola, 72. je v parkih nepogrešna, 74. medmet, 76. žito, 78. del roke, 80. v azurju, 82. sveta podoba, 84. žensko ime, 86. obvestilo, opozorilo, 88. letalstvo, 91. uveljavlja svojo voljo z nasiljem in strahovanjem, 93. glasbena skladba, 94. turški fevdalec, 96. veletok v Zadnji Indiji, 97. svetovno znan kraj na Gorenjskem, 98. sestrin mož.

Navpično: 1. mlad slovenski slikar, 2. pritok Volge, 3. leposlovno delo, 4. najboljši, odličen, 6. italijanski spolnik, 7. godbeni instrument, 8. oblika pomožnega glagola, 9. Frankovski vladar iz rodu Nerovingov, 10. patriarh, svetopisemska oseba, 11. ljudski izraz za vrsto davka, 12. mestece v Dalmaciji, 13. je onstran »velike lužec«, 14. oblika osebnega zaimka ona, 15. mesto v južnem Maroku, 16. padavina, 18. mesto v južnem Peruju, 20. trščica, drobtina, 22. sorodnik, 25. srh. podredni veznik, 28. neravna, 29. pas zemlje ob morju, 31. pripadnik izumrlega mongolskega plemena, 33. arabska politično teritorialna enota, 34. v zahvali, 35. rešene, 38. morski prehodi med otoki in celinami, 39. časovna enota, 40. moštvo, posadka, 42. zmanjšati se, znižati se, upasti, 43. prem, nevalovit, 45. sad, prirastek, 46. začetek Lvova, 47. priprava, upeljava, 48. reka v Bosni, 50. nekdaj pri nas valutna enota, 51. tuja kratica za približno, 53. naziv za krošnjarja z juga, 54. v situ, 56. breme, ovira, 59. obrok hrane, 60. majhne celine, 62. naslovi, izveski, 63. v starejšem jeziku je pomenilo veliko, 64. igralna karta, 66. dva predloga, 71. obzirnosti, upoštevanja, 73. prikazen, 75. del gledališča, 77. kamenita rakev, 79. cunja, kos starega blaga, 81. sorodnik, 83. neoblečena, 85. predplačilo, 87. moško ime, 89. besedica, ki jo uporabljamo, kadar od koga zahtevamo, naj zapusti neki prostor, 90. glej 27. vodoravno, 92. v sovi, 93. stara beseda za pivo, 95. okrajšan podredni veznik.

*

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 41

Vodoravno: 1. Meža, 5. suho, 9. lipa, 13. prota, 18. Dido, 20. park, 22. veterinar, 25. Raba, 27. mera, 29. le, 30. ose, 31. at, 33. mena, 35. leno, 37. oaza, 39. tn, 40. dom, 41. dasi, 43. zamudniki, 46. in, 47. som, 48. vi, 50. kafa, 51. Roma, 53. Ezav, 55. pare, 57. no, 59. nade, 62. arak, 64. nato 66. Krim, 69. med, 70. ri, 72. atom, 74. koze, 76. Ovid, 78. ni, 79. Uri, 81. Ilok, 83. nota, 85. alod, 87. lupa, 88. ukor, 90. Neva, 92. Ibar, 94. na 95. oba, 96. Al, 98. rabijaten, 102. kača, 104. amok, 106. leto, 107. ime, 108. od, 110. Lari, 112. ažio, 114. lani, 116. Ig, 117. barikada, 118. Atos, 119. kino.

Navpično: 2. ed, 3. žir, 4. Adam, 6. up, 7. ham, 8. orel, 10. IV., 11. pek, 12. at, 13. prezir, 14. rl, 15. ono, 16. tast, 17. arena, 19. obedovati, 21. Krez, 23. elan, 24. radi, 26. Anam, 28. enak, 32. Tone, 34. as, 36. Oman, 38. Akon, 42. Ivan, 44. urok, 45. imam, 47. Sara, 49. Irak, 52. Aden, 54. za, 56. Eton, 58. živa, 60. edil, 61. trul, 63. Kolubara, 65. ozon, 67. ro, 68. milijoni, 71. Irun, 73. moka 75. eter, 77. doba, 80. ipak, 82. ko, 84. aval, 86. datl, 89. rama, 91. Abel, 93. remi, 95. očak, 97. loža, 99. itak, 100. nega, 101. Dob, 103. ali 105. kit, 109. da, 111. id, 113. oo, 115. in.

Für das Konsortium — Za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner, Direktor i. R. — direktor v p., Igriška 3. — Schriftleiter — urednik: Davorin Ravljen, Journalist — novinar, Stari trg 7. — Für die Druckerei — Za tiskarno »Narodna tiskarna«: Fran Jeran, Direktor — ravnatelj, Aleševčeva 6. — Alle in Laibach — vsi v Ljubljani.